

Nr 4 juuli-august-september 2010

RADAR

Politsei- ja Piirivalveameti ajakiri

Vello Küla -
võltsijate hirm

Teletorni kohvikus, 200 km/h

Uurijad
uurimise all

Erna retk:
kõik see oli higi

Me ju leppisime kokku, et lähed õiges kohas üle tee!

www.liiklusrahu.ee

Politsei ja Piirivalveamet

MAANTEEMET
LIIKLUSOHUTUS

Lastekaitse Liit
Estonian Union for Child Welfare

12

29

Sisukord

- 4 Uudised** Tagaotsitavad tartlaste silme ees
- 6 Luubi all** Teletorni kohvikus, 200 km/h
- 10 Mõte** Ülemäära riskiv käitumine: mida selle vastu teha?
- 12 Persoon** Võltsijate hirm
- 17 Võti** Uurijad uurimise all
- 20 Meie lood** 612 3000 ...
- 22 Meistrikläss** Kuidas korralvalvurid kutseoskustes mõõtu võtsid
- 26 Koostöö** Õpetades Gruusiat
- 29 Konverents** Korrakaitsepolitsei vormis - millises vormis?
- 34 Reportaaž** Mine metsa!
- 38 Intervjuu** Tõnnivakk - ainulaadne tööbõrs
- 40 Sõidukid** Sõidukist mobiilse töökohani
- 43 Katsumus** Kõik see oli higi
- 48 Töövari** Oli öö nagu ikka siis
- 50 Hobi** Mängime mäluga
- 52 Sport** Jõustruktuuride spordimängudest on saamas traditsioon
- 54 Raamatud** Sisekaitseakadeemia lõputööd 2010
- 56 Mälumäng** Kes on laulu „Mägra maja“ originaali autor?
- 57 Ristsõna** PPA kuulub siseministri taktikepi alla, kuid orkester ...!
- 58 Vitamiin** Kriminaalsed jamad
- 59 Summary** Kokkuvõtte inglise keeles

40

43

RADAR

on viis korda aastas ilmuv Politsei- ja Piirivalveameti ajakiri.

Toimetus

Peatoimetaja: Nelli Pello **Keeletoimetaja:** Ene Sepp
Kaanefoto ja tagakaas: Artur Sadovski (pildidel lennusalga piloot Mirjam Ling) **Küljendus ja makett:** Profimeedia **Trükk:** Pajo trükikoda **Tiraaž:** 7000

Kolleegium

Raivo Küüt, Tõnu Hunt, Raigo Haabu, Tarmo Miilits, Margit Ratnik, Vilve Kalda, Elmar Vaher, Aldis Alus, Tarmo Kohv, Priit Suve, Andres Kahar, Toomas Sildam

Kontakt

Ajakiri Radar | Politsei- ja Piirivalveamet | Pärnu mnt 139, 15060 Tallinn

Telefon: 612 3055, 517 3093 | **E-post:** radar@politsei.ee

Veebis: issuu.com/ajakiri_radar

Olulised piasasjad

Eesti Ekspressi peatoimetajal Priit Hõbemäel käisid vargad ning viisid ära jalgratta. Tuli uurija, väga viisakas ja meeldiv inimene, ning ütles, et kahjuks pole ratta leidmiseks suurt lootust. Kuid ta kandis roosat särki ja pärast tema lahkumist jäi tuppa hea lõhn. „Väga meeldiv kogemus,“ rääkis Hõbemägi äsja toimunud korrakaitsepolitsei konverentsil Paide kultuurikeskuses. Politsei kuvandist ühiskonnas ja meedias kõneldes tuletas ta meelde, kui tähtis on viisakas suhtlemine ning kui suurt rolli mängivad piasasjad. Tema oli ühel meelel Türi abivallavanem Üllar Vahtramäe, kes rääkis, mida ootab politseilt kogukond. „Pahatihti hindab politsei suuri töövõite, kuid kogukonnale on tähtsad väikesed asjad,“ sõnas ta.

Pisikesed asjad olid tolle päeva märksõnadeks muulgi moel. Kas panite tähele, kui maitsvad olid kohvilauas pakutud koogid ja kringlid (need olid muide kohapeal küpsetatud)? Kas märkasite, et kohvitassid olid kirjud kui talukassi karv? Osa olid lillelised, osa triibulised, mõnel alustassi kõrval plastlusikas. Kultuurikeskuse pere oli teinud kõik, et 400 inimest tunneksid end hästi – koduselt ja hubaselt.

Nüüd, kui ilmad lähevad külmemaks ja vesise-maks, on mõnus leida rõõmu detailidest. Loodan, et Radar, mida käes hoiate, pakub nii mõnegi pisikesese rõõmu.

Nelli Pello

*Radari
peatoimetaja*

FOTO KAJA VENTSEL

ILLUSTRATSIOON: AVAR JUHANSON / EESTI EKSPRESS

Põhja Prefektuuri kriminaalbüroo organiseeritud ja raskete kuritegude talituse juht Raul Koppelmaa.

Raivo Küüt: Põhja Prefektuuri kriminaalpolitsei töö teeb au kõigile meile

Eesti inimeste turvatunnet tugevasti kõigutanud kuriteos, kurikamõrvas, on kahtlustatav käes. See on Põhja Prefektuuri kriminaalbüroo töötajate suure töö tulemus.

Harju Maakohus vahistas 27. augustil mehe, keda kahtlustatakse 2009. a novembris Snelli pargis toime pandud mõrvas. 28aastast Vjatšeslav Bajuki kahtlustatakse selles, et ta ründas 2009. aasta 23. novembri hommikul Tallinnas Snelli tiigi läheduses kaht naist, keda peksis kurikaga. Üks kannatanutest, 34aastane naine suri saadud vigastustesse mõni päev hiljem haiglas. „Kindlasti ei olnud Põhja Prefektuuri kriminaalbüroo töötajatel alates 23. novembrist palju kergeid päevi ja öid,“ ütles peadirektor Raivo Küüt. „Organisatsioon püüdis pakkuda uurimisrühmale piisavalt töörahu ning mitte segada liigselt oma kärsituses ja infovajaduses. Loodan, et see ka õnnestus. Tunnustan Põhja Prefektuuri organiseeritud ja raskete kuritegude talitust ning kõiki, kes aitasid kaasa kahtlustatavani jõudmisel. Loomulikult on juhtumise veel tublisti tööd teha, et asi kohtusse jõuaks, nii et edu ja jõudu. Soovin kõigile meile usku endasse ja eesmärgile pühendumist, mis muudab kõigi meie elukeskkonna turvalisemaks!“

Vormivaruustuse tellimine muutub lihtsamaks

Seniks, kuni hakkab tööle vormivaruustuse tellimise programm Telvar, on logistikabüroo välja töötanud ajutise lahenduse, mis muudab vormiriietuse elementide tellimise lihtsamaks ning selgemaks.

Vormivaruustuse tellimise hõlbustamiseks on PPA pildigaleriisse lisatud tellitavate esemete pildid ning loodud ühtne meiliaadress isikuvastus@politsei.ee, kuhu saab edaspidi saata kõik tellimissoovid. Samale meiliaadressile võib edastada tellimisega seotud küsimusi. Pildigalerii vormiriiete kataloogist leiab lihtsa juhendi, kuidas tellida vormiriietust, suurustabelid ja viited vajalikele plannikele. Palume enne tellimist kindlasti tutvuda juhendiga, mille leiab samuti pildigaleriist.

E-posti vahendusel tellimine jääb tööle ka pärast Telvari rakendumist, juhul kui infosüsteemides esineb pikemaajalisi katkestusi. Ainsaks erisuseks e-posti ja Telvari vahendusel tellimisel on see, et meili teel kontrollitakse saatja andmeid nii, et temaga võetakse ühendust, programmi kaudu kontrollitakse aga automaatselt.

Politsei välivorm

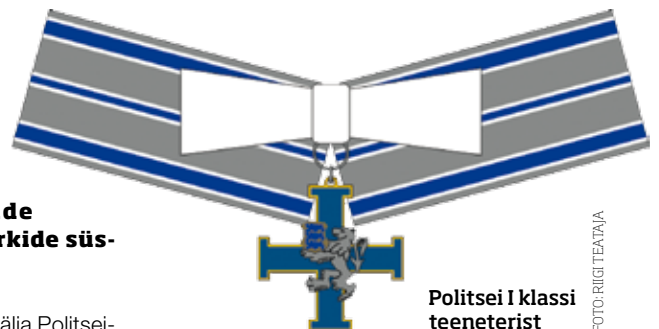
FOTO: PPA ARHIIV

Politsei- ja Piirvalveamet kuulutab välja teenetemärkide ideekonkursi

Politsei, piirivalve ning kodakondsus- ja migratsioonivaldkond ühendati 1. jaanuaril 2010. aastal Politsei- ja Piirivalveametiks. Seetõttu on vaja uuendada nende valdkondade teenetemärkide süsteemi.

Konkursi eesmärk on töötada välja Politsei- ja Piirivalveameti kõrgeima teenetemärgi kontseptsioon ja kujundused ning teenistumärkide kontseptsioon ja kujundused. Teenetemärkide süsteemiga soovime leida sobivaid ideekavandeid eeskujuliku teenistuja aumärgile ning piirivalve, kodakondsus-migratsiooni ja administratsiooni teenetemedali kujundusele.

Konkursil võivad osaleda kõik juriidilised ja füüsilised isikud, kellel on hea idee, kuidas uuendada ja tänapäevastada politsei teenetemärkide süsteemi. Üks konkursil osaleja võib esitada mitu ideekavandit.

Politsei I klassi teeneterist

FOTO: RIGI TEATAJA

Teenetemärkide kavandid peavad vastama heraldika põhieeglitele. Ideekavandite esitamise tähtaeg on 2010. aasta 1. november kell 11.00.

Ideekavandeid hindab PPA peadirektori määratud komisjon, kuhu on kaasatud Eesti Kunstnike Liidu ja Kunstiakadeemia esindajad. Konkursi võitjale on auhinnaks ette nähtud 30 000 krooni. Konkursi täpsemad tingimused on siseveebis. Praegu kehtiva teenetemärkide süsteemiga on võimalik tutvuda Riigi Teataja kodulehel.

Naispolitseinikud tugevdavad rahvusvahelist koostööd

7. ja 8. septembril keskendusid Tallinnas kokku saanud Põhja- ja Baltimaade Naispolitseinike Ühenduse (NBNP) juhatuse liikmed inimkaubandusküsimustele ning uue eestseisja riigi valimisele.

Politsei- ja Piirivalveametis toimunud NBNP juhatuse koosolekul otsustati, et inimkaubandusprogramm „The Mobility Programme“ saab Soomes jätkukonverentsi, millega soovitakse tugevdada koostööd osalejate vahel. „Konverentsist võtavad osa ka Tampere Politseikooli kadetid,

et suurendada nende teadlikkust inimkaubanduse vallas. Väheste kogemuste ja teadmiste tõttu on noorte politseinike puhul probleemiks, et nad ei tunne tänaval inimkaubandusohvreid ära,“ ütles NBNP juhatuse liige Raili Ångman.

Kahepäevase koosoleku üheks tähtsamaks punktiks oli kavandatud NBNP juhatuse esinaine valimine, mis pidi tähendama ühtlasi eestseisja riigi määramist. Otsus jäi küll langetamata, kuid NBNP juhatuse esinaine Hanne Bergström lootis,

Rootsi politseinik

et tulevikus võtab juhtimise üle üks Balti riikidest, sest siiani on juhatust vedanud Põhjamaad – Rootsi ja Taani. Sõltuvalt tulevase esinaine asukohamaast toimub NBNP 10. aastapäevale pühendatud konverents just seal riigis.

NBNP juhatuse tööst võtavad Eesti politsei ning Eesti Politsei Naisühenduse (EPN) esindajatena osa Raili Ångman (Lääne Prefektuur) ja Ira Eits (Põhja Prefektuur).

LÜHIDALT

Tutvu ergutamise põhimõtetega

Personalibüroo ja organisatsioonikultuuri töörühma koostöös on valminud dokument, mis koondab PPA ergutamise põhimõtted. Dokumendi eesmärk on kehtestada kõigile organisatsiooni töötajatele selged põhimõtted, mis puhul töötajat ergutatakse. Põhimõtted kehtivad 2011. aasta esimese poole lõpuni.

Koondokumentis on kirjas riiklikud teenetemärgid ning Siseministeeriumi ja meie enda ergutused. Fikseeritud on ajalised piirangud seoses eelneva ergutusega, staaž organisatsioonis, nõutavad varasemad ergutused, samuti on seletatud ametnike rühmi, keda, mille eest ja millal ergutatakse. Sel aastal jagatakse politsei ja piirivalve teeneteriste töötajatele teenete eest ning teenisturiste organisatsioonis töötatud aja eest. 2011. aastast hakatakse välja andma ühiseid politsei ja piirivalve teeneteriste ning teenisturiste. Ergutamise põhimõtteid saab lugeda siseveebist.

Numbrid 110 ja 112 ühinevad

Aastatel 2014.–2015 on plaanis hädaabinumbrite 110 ja 112 ühendamine. PPA korrakaitsepolitseiosakonna kriisireguleerimise büroo juhi Marti Magnuse sõnul ühendatakse numbrid sellepärast, et info oleks n-õ ühes ruumis. „Sellega on tagatud kiirem ja operatiivsem koostöö ning parem teenuse osutamine,“ sõnas Magnus. „Tegemist on õige otsusega, kuid sellega ei saa kiirustada. Lähim ja käegakatsutav tulemus saabub esimese katseprojektiga – Jõhvis valmib järgmise aasta teises pooles meie ühine hoone ja seal alustatakse tööd ühises tööruumis. Praeguseks on tehtud kaardistused juhtimisekeskustesse laekunud infokõnede hulgast. Oluline võit peab tulema sellest, et hädasolev inimene saab vajaliku abi tulevikus kätte ühelt numbrilt.“

Tagaotsitavad tartlaste silme ees

Lõuna Prefektuuri peamajas on kodakondsus- ja migratsioonibüroo Tartu teenindusse oma järjekorda ootavatele inimestele pandud aja kasulikumaks möödasaatmiseks üles televiisor, kus näidatakse tagaotsitavate ja teadmata kadunud isikute pilte.

Esialgul pandi kriminaalbüroo algatusel info telerisse katsetamiseks ja suuremate lootusteta, kuivõrd meedias avaldatud abipalvetele ei kipu inimesed alati eriti aktiivselt reageerima. Selle projekti tulemus on aga Lõuna Prefektuuri kriminaalpolitseile oodatust positiivsem – märtsi lõpust alates on inimestelt saadud vihjete põhjal tabatud

kuus isikut. Enamik teleris näidatavatest „modellidest“ on kohtu poolt tagaotsitavad, sekka ka mõni teadmata kadunud isik.

„Osale klientidele on teler osutunud nii põnevaks, et pilte vaadates on mööda lastud oma ootejärjekord. Üks klient teatas teenindajale rõõmsalt, et laskis koguni kolm numbrit mööda, et pakutav info lõpuni vaadata,“ muigas kodakondsus- ja migratsioonibüroo juhataja Sirje Orgel.

Praegu on Tartu teenindus ainus, kus on niisugune hea võimalus olemas. Kodakondsus- ja migratsioonivaldkonnas käib töö, et kõigisse suurematesse teenindustesse Eestis telerid üles saaksid ning sinna lisanduks peale tagaotsitavate ja teadmata kadunud isikute ka klienditeenindusvaldkonna info.

KMO üksusi hakkasid valvama uued mehed

1. septembrist võttis korrakaitsepolitseiosakonna valvabüroo turvafirmalt G4S üle väljasaatmiskeskuse, KMO peamaja, Vilmsi teenindusbüroo ning dokumenditrukikeskuse mehitatud valve. Valvabüroo juhi Aivar Ridamäe sõnul aitab muutus oluliselt ameti kulusid kokku hoida. Valve korraldus jääb võrreldes G4S valvega väljasaatmiskeskuses ja Vilmsi teenindusbüroos samaks. Muutunud on valve dokumenditrukikeskuses ja KMO peamajas, kuna seal asendatakse ööpäevaringne mehitatud valve osaliselt tehnilise valvega.

FOTOD: KLAIRE RÕNDVA

Teletorni kohvikus, 200 km/h

Missugune näeb välja Politsei- ja Piirivalveameti lennusalga harilik patrull? Raadio Kuku saatejuht Kristel Kossar käis ja uuris järele.

„Lennusalk päästis vanapapi soost“ või „Lennusalk päästis inimese elu Kihnul“ – just niisuguste pealkirjade kaudu lehtedes, päästeaktsioonide muljet avaldavad fotod lisaks, jõuab tavainimeseni harilikult Politsei- ja Piirivalveameti lennusalga töö. „Lennusalga kopterid tagavad valmisoleku otsingu- ja päästetöödeks, meditsiinilendudeks ja metsatulekahjudeks, ühesõnaga oleme kohal seal, kus riigil lennundust tarvis läheb. See on meie põhiline töövaldkond. Patrullimine kuulub aga nii lennueskadri kui ka kopterite igapäevatöö hulka, kuigi pole ehk meediale kõige atraktiivsem,“ tõdeb lennusalga juht Allan Oksmann, kui temaga Tallinna lennuväljal asuvates tööruumides kohtume. Minu soov on väikelennukiga mööda rannikut just nimelt üks patrull-lend kaasa teha, see tähendab osaleda lennueskadri igapäevatöös merevaatlusel. „See

on ennetav töö,“ sõnab Allan. „Vahel leitakse reostusi – kaksikümend kuni kolmkümend reostust aastas, kuid need on väiksemad, mis avalikkuse tähelepanu alla ei satu, näiteks laevade pilsivesi või muu taoline. Suurte reostuste puhul on lennusalk samuti töös, jälgime, kuhupoole reostus liigub, kokkukorjamine on juba teiste ülesanne.“

Otsustav kiirus

Kõrgelt õhust on võimalik märgata ümberläänud paatigi. Kui tegemist on lennukipatrulliga, jälgib see ennekõike reostust, kuid ka laeva märgates püüab määrata, mis alusega on tegu. „Otsingutele siirdub eeskätt kopter, kes püüab hädasolijaid leida,“ selgitab Allan. „Harilikult jõuab signaal esmalt merevalvekeskusesse. Sealt antakse meile info edasi ja saame ka tegevusjuhised, kust kandist otsima peaks, info tuulte

FOTOD: ANDRÉ ALTIJÖE

Lennusalga piloot Mirjam Ling valmistub kolleegidega patrull-lennuks.

hoo-

v u s t e

kohta jne, ning siis me otsimegi.“ Viimane suurem päästeaktsioon, milles lennusalk osales, oli traagiline õnnetus süstamatkajatega, kellel karmides ilmastikuoludes veesõidukid ümber läksid. „Alarmi peale kohale minnes leidsime kõigepealt ühe uppunu, kelle kohta veel kadumishäiret antud polnudki, seejärel leiti ka see, kelle kohta häiret anti.“ Suurim operatsioon, milles lennusalk on osalenud, toimus aastal 1999, kui Väikese Tütar- saare juures ootas päästmist üheksateist Vene mere- remeest. Kalalaev Voshod oli karile kihutanud ning olukord oli kriitiline. „Laev oli karidel, uppumas,“ meenutab Allan. „Meie

Väikelennukisse mahub peale piloodi ja vaatleja veel kaks inimest.

Ülalt vaadatuna ei hakka silma midagi eriskummalist, meri paistab tüüne.

Lennukit Cessna 172 Skyhawk peetakse maailma üheks kõige turvalisemaks väikelennukiks.

kopter jõudis kohale, vintsisime kõik üheksateist meest pardale ja kohe pärast seda laev uppus.”

Allani sõnul saab mereõnnetuse puhul kõige määravamaks merevee temperatuur. „Kui on Estonia sarnane juhtum, kus merevesi on kõigest kahteist kraadi, pole inimestel aega rohkem kui pool tundi; jahedama veega võib see lüheneda ka veerandtunnini. Muidugi, kui olla päästeülikonnas paadis või parves, on see aeg pikem. Ent lennusalga kopter jõuab veerandtunniga vaevalt õhku tõusta, lisandub ka lennuaeg,” räägib Allan. „Tulevikus on plaan reageerimis-

➤ Patrull-lendu, mis ajakirjaniku kaasa võtma peaks, juhib üllatuslikult ... naine!

aja lühendamiseks vähendada Tallinna-kesksust. Juhtub midagi Saaremaa kandis, võib päästjate saabumine juba lootusetult hilja olla. Reageerimisaja lühendamiseks on loomisel lennusalga baas ka Kuressaarde. Kaugemas tulevikus võiks olla baas Tartuski, mis peaks katma Peipsi-ala ja aitama hättasattunud ka maismaal näiteks lennuõnnetuse puhul. Muidugi, ega ka Kuressaare baas reageerimisega ideaalseks ei muuda – viieteistkümne minutiga igale poole jõudmisest ei maksa unistada, ent loodame siiski suurele merealale vähemalt poole tunniga jõuda. Minutid on meie töös kriitilise tähtsusega,” toonitab lennusalga juht.

Naised roolis

Kas patrull-lennult on võimalik ka piiririkkujat märgata? „On ikka,” kinnitab Allan. „Meil on kaasas nii-

sugune tarkvara, mis näitab ära, millistes vetes või tsoonides märgatud alus – laev või paat – asub. Samas on ülevalt võimalik jälgida ka maismaapiiri, kuigi see tegevus on märksa spetsiifilisem. Enam pole tarvis valvata Eesti-Läti piiri, Euroopa Liit piirneb siinkandis nüüd Venemaaga – see tähendab suures osas Peipsi ja Pihkva järve. Seal paiknevad juba tehnilised seadmed, nii et lennupatrulli osa on väike.“

Patrull-lendu, mis ajakirjaniku kaasa võtma peaks, juhib üllatuslikult ... naine! Täpsemini noor tumedapäine kaunitar Mirjam Ling, üks kahest lennusalga perre kuuluvast naispiloodist. „Teine kolleeg on lapsepuhkusel, kuid peaks kohe-kohe naasma. Nad on hariduse saanud Lennuakadeemias ning on väga tublid, saavad oma tööga hästi hakkama,” kiidab lennusalga juht.

➤ „Minutid on meie töös kriitilise tähtsusega,” toonitab lennusalga juht Allan Oksmann.

FOTOD: JAAN RÖÖMUS

Helikopteri meeskond 2009. aastal

Lennusalga juht Allan Oksmann

Lennusalga koosseis 2009. aastal

27-aastane Mirjam Ling tunnistab, et lapsepõlves oli tal küll palju unistusi, kuid lenduriks saamine nende hulka kahjuks ei kuulnud. „See vaimustus tuli alles keskkooli ajal,” räägib noor piloot. „Jube suur vaimustus kohe. Ainult lennukooli proovisingi saada ja ainult lenduriks, midagi muud ei tulnud kõne allagi.” Nii viiski koolitee südika Tallinna neu pärast gümnaasiumi Tartumaale Lennuakadeemias-

se, pärast kooli lõpetamist sai temast lennusalga liige ning juba viis aastat on Mirjam siin väikese ja suurema lennukiga ranniku kohal tiirutanud.

Kõne vanaemalt

Tema kindlast käest õhusõiduki juhtimisel aimub, et noor naine tunneb end raudlinnu roolis turvaliselt. Kas hirmu õhkuõhusmise ees pole? „Milleks?”

imestab Mirjam. „Lendamine on üks turvalisemaid liikumise viise üldse!” Kõik muidugi samamoodi ei arva, ja nii teab noor piloot, et alati, kui kusa-gil mingi lennuõnnetus juhtub, on oodata kõnet vanaemalt, kes lapselapse käekäigu kohta pärib. Mirjami kursusekaaslaste seas oli veel mitu tütarlast, kursus pudenes laiali üle ilma – mõni kolleeg teenib leiba koguni ärimehed eralennukit juhtides. Mirjam selgitab,

Kütust ainult kümneks minutiks

11. mail läks Võrumaal Meremäe vallas Ostrova külas kaduma 77aastane Paul Kund. Mehe otsingud algasid sama päeva õhtul, kuid pimeduse saabudes jäeti operatsioon katki. Maapealseid otsinguid jätkati järgmisel hommikul, tipp hetkel oli nendega seotud üle 40 inimese. Kaheksa ruutkilomeetri suuruse ala läbikammimine ei andnud aga tulemust ning pärastlõunal jalgsi otsingud lõpetati. Poole nelja ajal saabus Tallinnast appi lennusalga helikopter, mis suundus üle vaatama soist

ala, kuhu jalgsi ei pääsenud. Kohalolijatele tundus tõenäosus meest leida väga väike. Kõigi üllatuseks naasis aga kopter juba veidi peale viit, kadunud mees pardal. „Olime juba kõik läbi otsinud ja meil oli kütust ainult kümneks minutiks, kui märkasin üle soo lennates ühte istuvat kogu,” rääkis lennusalga pinnaltpäästja Jarno Kalind. „Meest oli väga raske kätte saada. Võtsin ta öla peale, kuid soost välja minnes vajusin ise vööni sisse.“ Lõpuks tõsteti väsinud taat vintsiga kopterisse.

FOTO: REPORTER

Pardamehhaanik treeningul

Lennusalga lennuvahendid

Kopterid (AgustaWestland) AW-139 ES-PWA, ES-PWB (detsembris lisan-
dub ES-PWC)

Lennukid (LET) L-410 ES-PLY,
ES-PLW

Kopter (Enström) E-480 ES-PEG

Lennuk (Cessna) C-172 ES-PCO

et lennusalga väikelennukit Cessna 172 Skyhawk peetakse maailma üheks kõige turvalisemaks väikelennukiks, mistap on tegemist ka armastatud õppesõidukiga lennukoolides terves ilmas. Just niisuguse lennukiga on temagi õhusõitu õppinud.

Piloodi kõrval neljakohalises väikelennukis võtab koha sisse vaatleja Raivo Karp, rohkem kui kümneaastase piirivalvestaažiga mees, kelle ülesandeks on meres reostust märgata ja kaardistada. „Patrull-lendude põhiülesanne ongi reostuse ja reostajate avastamine, kogu info dokumenteerimine,“ selgitab Raivo. „Reostusest teeme fotod, võimaluse korral ka video, anname teada merevalvekeskusele, sealt juba reageeritakse vastavalt. Parimal juhul on õhust näha ka reostuse tekitaja, kelle kohta saame samuti infot anda. Võõraste laevade väljaselgitamine jääb rohkem merevalvekeskuse ja radarijaamade ülesandeks. Kui seal infot puudu jääb, aitame laevu tuvastada.”

Patrull-lennus läheme Muuga kaudu merele, kaldast viie miili kaugusel

suundume ida poole, kust peaksime jõudma välja Sillamäele ning Narva-Jõesuusse.

Vikerkaar poriloigul

Ülalt vaadatuna ei hakka silma midagi eriskummalist, meri paistab tüüne. Kuidas üldse reostust ära tunda? „Kõige lihtsam näide on see, kui suvel tekib poriloikudele vikerkaar. Õli tõmbab pinnale õhukese kihi, muutes merepinna seeläbi siledaks, ning seda on õhust ilusasti näha,“ selgitab Raivo. Lendame kahesaja meetri kõrgusel. „Umbes nagu istuks Teletorni kohvikus,“ toob Mirjam naeratades võrdluse.

Teekonnal piki rannikut ei hakka silma midagi erilist – kui just augustitormist räsitud Eisma ja Vainoepa välja arvata, kus linnulennult kaedes tundub metsatükk justkui joonelt maha niidetud. Rahulik on meri ka Narva-Jõesuu kandis, silma hakkavad vaid üksikud lohesurfariid, kes tuulega rinda pista üritavad, ning siin-seal trehvb linnuparvesid. „Meri on rahu-

lik, mingeid anomaaliaid küll märgata pole,“ kinnitab vaatleja. Suuremal lennukil Let-410 UVP on peal rohkem tehnikat, sealhulgas soojuskaamera, mis nii eksinud inimeste kui ka näiteks põõnavate loomade asukohta näitab. „Päris huvitav, kui ekraanile ilmub magav põder,“ muhelevad meeskonnaliikmed.

Kokku võttis patrull-lend aega umbes kolm tundi. Selle aja jooksul jõudsime mööda rannikut plaanitud kohtades ära käia ning naasta Paldiski kaudu, tunni kiirus püsis kahesaja kilomeetri lähedal – Narva-Jõesuusse lendasime umbes tunniga hoolimata vastutuulest. „Pakri saared vaatasime samuti üle, põhjarannik on kontrollitud. Midagi muret tekitavat polnud märgata, nii et üks täiesti tavaline patrull,“ võtavad Mirjam ja Raivo rahulikult kulgenud vaatluslennu kokku.

Kristel Kossar
Raadio Kuku saatejuht

Ülemäärane riskiv käitumine: mida selle vastu teha?

Miks kihutavad inimesed autoga, ronivad mägedes, sukelduvad ookeanisügavusse või **istuvad purjuspäi rooli**? Mis sunnib meid võtma ülemääraseid riske?

Riskiva käitumise juured peituvad sügaval evolutsioonis. Ka muude liikide esindajad võtavad riske, sest riskimine on üks kahest vastandlikust toimetulekuviiisist – teine on hoida end kõigest ohtlikust nii kaugel kui võimalik. Evolutsioon on toetanud mõlemat käitumist, sest kord annab eelise ellu jääda üks ja kord teine. Ühes olukorras on kasulik jätta oma nina igale poole toppimata ning võtta otsustamiseks rohkesti aega, teises olukorras saab ellujäämiseks ja järglaste saamiseks eelise see, kes tegutseb pikevalt kaalutlemata. Kumb toimetulekuviiis on parem, ei tea ette keegi.

Mis on riskimine? See on otsustamine läheneda ohuallikale, tuginedes ebapiisavale teabele. See on käitumine, mille ühiskond mõnel juhul heaks kiidab või lausa suurima tunnustusega pärjab. Kas te kujutate ette päästetöötajat või politseinikku, kes kunagi ei riski? Ka teadlane riskib, kui ta end vähegi teadlaseks peab – enamikul erialadel mitte küll enda elu ja tervisega, kuid muude ressursidega igal juhul. Ülemäärane riskiv on käitumine, millest saadav võimalik kasu jääb väikeseks võrreldes tõenäosusega, et miski läheb

tõsiselt halvasti. Kõlab lihtsalt, kuid kes ja kuidas otsustab tõenäosuse üle? Eks ikka iga inimene iseenda jaoks, igas olukorras eraldi.

Ühelt poolt on igale inimesele omane kalduda otsustama endale iseloomulikul viisil – kiiremini või kaalutavamalt. Kuidas need kalduvused tegelikus käitumises esile tulevad, sõltub ühiskonnast. Kui ühiskonnas on harjutud seadusi täitma, jätavad ka impulsiivsemad inimesed tegemata selle, mida ei tohi. Kui aga ühiskonnas ei ole juurdunud seaduste täitmine, saab hetke ajal tehtud plaan käitumiseks.

Igapäevane riskimine

Auto on tarbeesemetest üks suurimaid ohuallikaid. Seepärast on kiiruse ületamine, joores juhtimine või manöövri suuna näitamata jätmine tavalised näited riskiva käitumise kohta. Ülemäärane riskimine tundub lihtlabane, sest on nii igapäevane. Mida igapäevasem riskimine on, seda rohkem kinnistub ohtlik käitumine ja reeglite eiramine. Kust viimastel aastatel liiklusohutlike tegudega hakkama saanud noored ikka hoolimatust õppisid kui mitte

lapsena kogetud vanemate inimeste eeskujust üheksakümnendate algusaegadel, kui tulid kallimad ja võimsamad autod ning oma riigi seaduste täitmine oli uus ja harjumatu mõte.

Kas väide, et ühiskonna seadused kallutavad tugevasti inimeste käitumisvalikuid, pole mitte vastuolus pärlilikkuseõpetusega? Sest kui impulsiivne, hetke ajel käitumine on üks evolutsiooni käigus elujõuliseks osutunud strateegia, siis kannavad seda edasi teatud geenide variandid. Kas ühiskond saab sundida genee kuuletuma? Jah, käitumisgeene saab küll, sest esimesest mõtlevälgatusest minna autoga purjuspäi kihutama kulub autoukseni jõudmiseni ja süütevõtme leidmiseni aega. Seda, kas mõtteajega tegelikkuseks saab, kontrollib rohkem kui üks närvirada ajus, ja teistel on aega appi tulla. Kui kultuuris on omane mingeid asju tegemata jätta, siis jõuab teekonnal mõttest asfaldini sekkuda n-ö superego.

Aga kui inimesel ei ole kultuuri? Juri Lotman on kirjutanud, et mõne inimese käitumist juhib häbi ehk piinlikkustunne teiste ja eriti iseenda enesekuvandi ees, teistel aga pelgalt hirm – kartus ise vahetult kannatada saada. Säärase hirmuinimese käitumist, kui ta juhtubki impulsiivne olema, aitab ohjes hoida väline surve – teadmine, et karistus ei jää tulemata. Muidugi peab ta siis olema õppinud, et politsei kätte sattumise tõenäosus on märkimisväärne ja et tagajärjed ei ole tühised.

Mitmed uurimisrühmad on leidnud, et hetke ajel otsustama kippuvatel inimestel on üht liiki närviteed ajus teistsuguse ehituse ja talitlusega kui kaalutlevamatel. Närvirakud, mis omavahelises suhtlemises kasutavad keemilist ainet, mida nimetatakse serotoniiniks, on impulsiivsetel inimestel peamiselt pärlilikel põhjustel nõrgemad. Nõrgemate serotoniinineuronitega inimesed on seklusjanulisemad, ei kannata monotoonsust ja riskivad rohkem. Nende seast tuleb sagedamini alkohoolikuid, hasartmängijaid ning kurjategijaid. Kuid see pole paratamatu. Ühe näitaja alusel on kõige nõrgemate serotoniinineuronitega inimene, keda juhtun teadma, Uppsala Ülikooli arstiteaduseprofessor. Tema seklusjanu leiabki arvatavasti maandamist teaduslikes eksperimentides. See amet igapäevale ei sobi, aga ühiskonna poolt heaks kiidetud enesemaandamise viise

➤ Nõrgemate serotoniinineuronitega inimesed on seklusjanulisemad, ei kannata monotoonsust ja riskivad rohkem.

on ju teisigi: mägedes ronimine, langetamisega hüppamine, ookeanisügavustesse sukeldumine. Viimati nimetatud harrastused pole ohutud, kuid õnneks teavad seda kõik ning reeglina minnakse mägedesse või saadakse langetamisega pärast ettevalmistumist, mis riske vähendab. Ja seda ei tehta purjus peaga. Nõrgad serotoniinineuronid iseenesest pole risk. Suuremat sorti risk on alkohol nõrkade serotoniinineuronitega inimeste peas, sest eriti neil tuleb joobes ette ebakohast käitumist – paremal juhul tüllimine seltskonnaga, halvemal purjuspäi autotooli istumine.

Reegleid rikkudes

Igapäevaste talituste juures, nagu auto juhtimine, hindame end rohkem või vähem pädevaks. Kellel on kombeks end teistest tublimaks, kärmemaks ning osavamaks pidada, tunneb end reeglitest rohkem ahistanud. Kui tal teiste arvestamise käitumiskultuuri ei ole, siis kipub ta ennast välja elama reegleid rikkudes; muidugi ohutul viisil – enda arvates. Sest kui ei oska teisi arvestada, siis on liigeldes mänguruumi ju küll – autod ning teed lubavad kiiremini sõita kui reeglid, mis on paika pandud mõistliku varuga üllatuste vastu. Nii et juht, kes purjus peaga iialgi sõitma ei lähe, sest teab, et karistused on suured, võib olla paadunud kihutaja, sest ta peab trahve talutavaks ning ei suuda ette näha, et kui tema suguseid tekib teele rohkem, ohud eskaleeruvad. Ühiskond võib isegi sellist käitumist oma väljendatud hoiaku-

tega soodustada. Olen palju sõitnud Tallinna-Tartu-Võru-Luhamaa maanteel ja minu meelest oli seal ka enne kiiruskaamerate paigaldamist liiklusreeglite eiramist märksa vähem kui inimestel oli kombeks emotsionaalselt kirjeldada. Aga kirjeldused loovad sotsiaalse normi. Rääkige kõrge enesehinnanguga, kuid kõikuva enese-kindlusega tegelase kuulates, et Tallinna-Tartu teel keegi alla saja ei sõida, ja minge vaadake, mida ta järgmine kord seal tee peal teeb.

Nii et ülemäärase riskimise vastu aitavad üldiselt reeglid ning nende täitmise järjekindel, isegi halastamatu kontrollimine. Aga üksikisikud, näiteks need nõrgemate serotoniinineuronitega? Neil peaks olema võimalus teadvustada, et nad on riskialtimad. Meie ulatuslikus sekkumisuuringus Eesti autokoolides selgus, et ühestainast õppetunnist hetke ajel käitumise ohtlikkuse asjus piisas, et liikluseeskirja rikutaks pärast lubade saamist vähem. See loeng sisaldas ka iseenda impulsiivsuse mõõtmise lihtsat testi ning eks oma nahk ole kõige lähemal.

Jaanus Harro, dr med

Tartu Ülikooli
psühhofüsioloogia professor

Kui tundud spioonifilmi-
des võtab peategelane
karbist terve posu
erinevate riikide
passe, millega lihtsalt
piire ületada, siis meil on
üks mees, **Vello Küla**,
kes ta vahele võtaks.

Võltsijate hirm

Vello näitab oma India
reisidokumenti, mida an-
takse inimestele asendu-
seks passi kaotuse korral.
Paberi eriskummalise
kuju tõttu on seda doku-
menti raske võltsida.

FOTOD: KAJA VENTSEL

Politsei- ja Piirivalveameti piirivalveosakonna piiriturvalisuse büroo reisidokumentide hindamise keskuse vanem politseikapten Küla on terava pilguga mees. Tema töö on tuvastada võltsinguid ning pakuda turvaelemente uutele dokumentidele. Võltsingute avastamine on Vello jaoks nagu sport. „Võltsija eesmärk on ju kõiki alt vedada ja tihtilugu tal see ka õnnestub, aga kui ta satub kontrollijaga kokku, siis tekib konkurents, kumb on parem,“ kirjeldab Vello. Tegemist võib olla filigraanse võltsinguga, aga tehtud on üks väike näpukas. Selle avastamine on kontrollija jaoks põnev ning ambitsioonikas ülesanne.

Vello sõnul on Eesti piirivalve saanud piisava ettevalmistuse. Maailmas on üle 6000 reisidokumendi. Isegi Eestis on käibel viis mudelit passe. Lisaks on juhiloa, elamisloa, viisad. Kõiki ei ole võimalik peast tunda. Vello tunnistab, et 85% passidest tunneb ta küll ära. Tema väitel jagunevad passide turvaelemendid kolme kategooriasse. Esiteks on need, mida tutvustatakse ja kõik teavad. Need on ka passis kirjas. Teine aste on see, mida teavad ainult õiguskaitseorganid. See on riigisaladus. Kõige põnevam on aga kolmas kategooria. Neid ei tea mitte keegi. Nende loomiseks passi on tehtud oma skeem. Tellija ehk näiteks kodakondsus- ja migratsiooniosakond tellib passide tootjalt teatud koguse turvaelemente. Tootja poolelt teeb üks inimene korraga ühe ettepaneku. Kokku võib neid elemente passis olla viie ringis. Lõpuks jõuab pitseeritud ümbrik

kõikidest turvaelementidest seifi, mis avatakse ainult erilise kahtluse korral.

Eriline kahtlus

Eriline kahtlus võib tekkida teatud kolmetäheliste organisatsioonide toodetud passide puhul. Kui me arvame läänelikke filme vaadates, et tegemist on illusiooniga, siis pole see kahjuks nii. „Maailmas on palju trükikodasid, mis ei tooda mitte just süütuid bussipileteid,“ sõnab Vello. Kui muidu maksab näiteks ühe passi tootmine 100 krooni, siis võltsija pass maksab 5000 krooni. Rohkem raha ei taga siiski seda, et võltsitud passi ei avastata. „Kolmanda astme turvaelemendid on peidetud trükiplaatidesse ja kõigi nende avastamine on tehtud võimatuks,“ räägib ta. Näiteks trüketakse mustri peenes kirjas mingi täht teistpidi, joonustris on kriips puudu või on kuskil kirjaviga. Peened uurijad võivad mõne vea isegi üles leida, kuid kõigi leidmine on välistatud.

Samas aitab võltsitud passi tuvastada lihtne päring dokumendi välja andnud asutusse, kas sel kuupäeval on niisuguse nimega kodanikule pass välja antud. Eesti on selles mõttes eesrindlik, paljudes riikides sääraseid andmebaase pole. On võimalik, et kui osta pass riigist, kus see ka andmebaasi läheb, on võltsingu tuvastamine välistatud. Tegemist polegi ju võltsinguga, vaid ebaseaduslikult saadud passiga. Eesti passe kasutatakse peamiselt niisugustes riikides, kust info siia ei jõua, näiteks Indias. „Üks venekeelne

FOTOD: ERAKOGU

Vello Lübecki piirivalveakadeemia kursustel 1998. aastal

Perepilt tänavusest suvest

Teised Vellost

Jagame Velloga ühte tööruumi. Temast teevad hea toakaaslase mitu asja. Esiteks on tegemist oma ala tõelise professionaaliga, sest kõikides erialaküsimustes saab alati loota tema abile ja nõule. Samas ei ole ta kunagi ükskõikne muude tööteemade vastu, mis ei ole võib-olla alati tema töövaldkonnast. Tegemist on mitmekülgse inimesega. Teiseks laseb ta minul kui toakaaslasel teha oma tööd, s.o ei tüüta ega häiri kõikvõimalike juttude ja küsimustega.

Vello tööstiil on vajaduse korral kiire ja operatiivne, keskendumist ning põhjalikkust nõudvates tegemistes aga analüüsiv ja läbimõtlev. Oma tööülesannetes suh-

tub ta põhjalikult ja täpselt. Sageli küsib ta kolleegide arvamust ning arvestab seda. Vahel tuleb ette ka emotsionaalseid hetki. Rumalust ja mõtlematust ta ei sall.

Ühes toas töötades tuleb jutuks tööväliseid teemasid. Need võivad olla seinast seinast: päevakajalised, eluolulised, huumor, tehnika jms. Temaga võib rääkida ning ta räägib kaasa ükskõik mis teemadel või valdkondades. Kui seltskond on hea ja teemad huvitavad, siis jutust puudu ei tule.

Mati Voogla

PPA piirivalveosakonna piiriturvalisuse büroo reisidokumentide hindamise keskuse vanempiirametnik

Vello koos pojaga Balti ketis

Vello Küla

Sündinud 29. aprillil 1960.

Keskkooli lõpetas 1978. aastal. 1982. aastal lõpetas Viljandi kultuuri-kooli (praeguse Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia).

Töötanud Paide rajooni kultuurima-
jas, Türi metsakombinaadis vaigutaja
ja puiduvirmastaja, tootmiskoondise
Eesti Kalatööstus Tallinna Merekoo-
lis, Tallinna kalasadamas laadijana,
tootmiskoondises „Tootsi“ Lehtse
jaoskonnas traktoristina, ELKNÜ Pai-
de rajoonikomitees organisatsioonide
osakonna juhataja asetäitjana, Järva-
Jaani kultuurimaja direktorina.

Piirivalves on töötanud 1991. aastast.
1999. aastast reisidokumentide hinda-
mise keskuse vanem.
Eesti Sisekaitseakadeemia külalislek-
tor.

Tööülesanded: reisidokumentide
kolmanda tasandi uurimine ja eksper-
tiis, õigete ja võltsitud dokumentide
erinevuste kirjeldamine, reisidokumen-
tide näidiste kogumine, koolitamine,
rahvusvaheline dokumendialane koos-
töö.

koduleheküljel internetis, et nende pakutud Eesti kodaniku pass on hea, aga ärge sellega Eestisse minge,“ räägib Vello.

Teinekord aitab võltsitud Eesti pas-
si tuvastada lihtsalt üks telefonikõne.
Kord helistas Vello kolleeg Suurbritania
piirilt, sest temas tekitas kahtlust
Eesti kodanik, kes oli väidetavalt ela-
nud Viljandis Pobeda tänaval. „Selline
tänav nimi sobib mõne Doni-äärse
linna tänavanimeks, aga mitte Vil-
jandis. Kuna olen Viljandis õppinud,
küsisin ta käest Viljandi kohta, sa-
muti Tallinna kohta, kui kaugel asub
Toompea Balti jaamast,“ räägib Vello.
„Mees ei teadnud midagi. Oli ilmselge,
et ta polnud Eestis käinudki.“

Vanuatu juhiluba

Võltsingute avastamine on kolme-
astmeline. Esimene on vahetu kont-
roll, näiteks piiri-
punktis. Teine
on täpsem
uurimine
kahtluse
korral.

Kolmas aste on juba lõplik analüüs
ja ekspertiis kohtule. Eestis reisidoku-
mentide võltsingutega suuri probleeme
ei ole. Neid avastatakse siin ühes kuus
vähem kui Frankfurdi lennujaamas
terve päeva jooksul kokku. Võltsin-
gute arv on võrreldes Eesti iseseisvuse
taastamise algusaastatega 20 korda
vähenenud. Samuti on muutunud nen-
de iseloom. Kui enne Eesti ühinemist
Schengeni viisaruumiga võltsiti peami-
selt teiste riikide dokumente, siis võlt-
sitakse praegu just Schengeni viisat ja
Euroopa Liidu elamislube. See näitab,
et võltsijateks pole peamiselt Eesti ko-
danikud. Nende liikumisvabadus on
niigi suur. Vähesel määral on eestlased
võltsinud Schengenist väljajäävate ri-
ikide dokumente või on seda teinud ka-
risturegistrisse kantud kodanikud, kes
soovivad salaja riigist lahkuda.

Teinekord on võltsingu tuvastamine
keeruline, sest originaaldokument pole
kuskilt saada. Kõige markantsem näide
on Vellol võtta 1993. aastast, kui üks
tegelane näitas autot juhtides Vanuatu
juhiluba ja auto registreerimistunnis-
tust. „Kõigile oli ilmselge, et tegemist
oli võltsinguga, aga me ei saanud seda

Vello laboris

➤ Eestis avastatakse võltsitud reisidokumente ühes kuus vähem kui Frankfurdi lennujaamas terve päeva jooksul kokku.

tõestada, sest originaaldokumenti polnud kõrvale panna,“ selgitab Vello. Interpoli kaudu üritati saada ametliku kinnitust, kas tegemist on ehtsate või võltsitud dokumentidega, ent tänase päevani pole info kohale jõudnud. „Kohtus enda arvamusega, et tegemist on võltsinguga, läbi ei lähe, selleks peavad raudkindlad tõendid olema.“

Kuigi rahavõltsingud pole Vello jaoks peamine teema, ennustab ta järgmisel aastal euro tulekuga rahavõltsingute probleemi teravnemist. Senised kroonivõltsingud on olnud naljanumbrid, lihtsalt koopiamasina tehtud variandid. „Krooni kasutab maailmas kuni 1,5 miljonit inimest, aga euro on atraktiivsem raha maailmas,“ räägib Vello. Tema sõnul võltsiti

mullu Venemaal esimest korda eurosid rohkem kui dollareid. Esikohal olid siiski Vene rublad.

Alles võeti Kaunases vahele trükikoda, kus oli valmistatud miljoneid euro kupüüre. Samas on kõige raskemad hoopis mündivõltsingud. „Igal riigil on oma mündid, peale nende on hulk meenemünte, millest osa kehtib ja osa mitte,“ ütleb Vello.

Fotograafiahuviline Põlvamaalt

Kas Vello valmistaks ka ise sellise võltsitud dokumendi, mida kolleegid ei avastaks? Enda sõnul jääb tal puudu kunstnikuoskustest, aga teadmiste poolest teeks ta küll valmis dokumendi, mis kolleegidele just rõõmu ei valmistaks. Vello sõnul pole kunagi üritatud tema teadmisi osta, küll on aga teda koos kolleegiga provotseeritud. „Üks tegelane püüdis ühel üritusel infot välja meelitada stiilis, et tema teab ja meie ei tea. Ma ei võtnud muidugi vedu, et talle ennast targemana tõestada ja tegelikku tõe välja käia. Lihtsalt muigama võtab selline asi.“

Teised Vellost

Töötada koos Vello samase kolleegiga on iga juhi jaoks suur privileeg. See hinnang tugineb pikaajalisele koostööle ja ühiselt läbitud katsumustele. Esimest korda kohtusin Velloga 90ndate keskel, kui alustasime õpinguid ohvitseride kursusel. Klassiruumides, harjutustel metsalaagrites ja meeskonnana töötades avaldus tema isiksus kogu selle omanäolisuses, mis oli huvitav, ning üsna varsti kujunes temast „võitluskaaslane“. Vello on oma olekuga, maailmavaatega, omapärase huumorimeelega ja põhimõtetega alati tundunud erilisena, heas mõttes. Ta on oma olemusega meeskonda liitev ning peab oluliseks arendada noortes ja väheste kogemustega kolleegides nende kutseoskusi. Tema oskus luua ja arendada väljakujunenud süsteeme on toonud palju tunnustust. Näiteks andis Eesti Turvaettevõtete Liit 2008. aastal Piirivalveametile aasta „Tunnustatud turvalahenduse“ tunnustuse, mis oli seotud biomeetrilise kontrollseadme arendustegevusega. Selle auväärse tunnustuse sepistaja oli just Vello.

Toomas Malleus

PPA piirivalveosakonna piiriturvalisuse büroo juht

Koolitajate koolituskursus Rahvusvahelise Õiguskaitse Akadeemias Budapestis 1997. aastal

FOTOD: ERAKOGU

Vello koos kolleegiga Tallinna reisisadamas 1991. aastal

Klassikaline töövõte - Vello uurib dokumente.

Selles kartoteegis on kõikide maade reisidokumentide näidised.

**Konverents-
mikroskoop on
Vellole igapäevane
töövahend.**

Reisidokumentidega tegeleb Vello Eesti iseseisvuse taastamisest peale. 1991. aastal alustas ta esimestest piirpunktidest Tallinna sadamas ja lennujaamas. Vello on pärit Põlvamaalt praegusest Valgjärve vallast. Fotograafiahuvi viis teda Viljandi kultuurikooli kultuuritöötajaks, foto- ja kinoringide juhendajaks õppima. „Selles mõttes polegi minu praegune eriala õpitust väga kaugel, samamoodi tegelen optika- ja füüsikaseadustega,“ räägib Vello. Nüüdne digirevolutsioon on Vello fotograafiast vanakooli mehena eemale viinud. Ta tahaks teha fotosid vanal moel, ent see on aeganõudev ja kulukas, sest vanu vahendeid filmide ja piltide ilmutamiseks pole enam saada. Vello elukäik on olnud kirev. Lisaks kultuuritööle on ta õppinud merekoolis, käinud Tšernobõlis ning töötanud Tallinna sadamas, kust sattuski piirivalvesse.

Hingelt maamees

Vabal ajal tegutseb Vello oma maja ümber, mis asub Tallinnast 65 kilomeetrit Haapsalu poole. „Mulle maa elu meeldib,“ kinnitab ta. „Linnaelust ei hooli.“ Tal on seal väike metsakrunt, kokku oma pool hektarit maad,

➤ Kas Vello valmistaks ka ise sellise võltsitud dokumendi, mida kolleegid ei avastaks?

mis võimaldab grillida nii, et naabrit ei sega, ja saab ka käe mulda panna. „Köögiljad on omast käest,“ räägib Vello ning kirjeldab, mis tunne see on, kui tead, mil moel neid kasvatatud on. „Maasikad on küll pisut väiksemad, aga mulle meeldib, et tean, kuidas olen neid kasvatanud. Sama lugu on õuntega,“ lisab ta. Peres kasvab kaks poega ja tütar; pojad on 21 ja 10, tütar 16. „Viis aastat olen maja kallal no kitsenud, mõni aasta läheb veel. Pärast pensionile jäämist kavatsen sinna jääda, hea ja rahulik paik.“

Vello vabatahtlikult suur rändaja ei ole. Töö ja koolitused on teda Euroopa riikidesse viinud. Piiride ületamine on pannud teda ka huvitavasse olukorda. Peale selle, et ta jälgib alati kolleegide tööd, juhtus sel kevadel eriline seik. Nimelt tuli ta Berliinist konverentsilt päevil, kui tuhakriis ei võimaldanud lennata. Samal ajal oli NATO tippkohtumise

tõttu maanteedel kehtestatud Eesti piiril passikontroll. See tekitas bussis pahameelesumina. Kui kontrollijad tuvastasid kolmel reisijal dokumendid, millega poleks tohtinud Eestisse tulla, soovisid nad ka oma koolitaja Vello Küla kinnitust. „Kui minu otsusega tõsteti kolm inimest bussist välja, oli hiljem täielik vaikus. Kindlasti tekkis küsimus, kes ma selline olen, et minu otsusel on säärane kaal.“

Piirikontroll on rahvusvaheline tegevus, millega kaasneb pidev rahvusvaheline suhtlus. „Kõnesid tuleb tihti, ka öösiti,“ räägib Vello. Oma kolleegidega suheldes on mehe sõnul tava, et kui ka oma ülemus nõuab kiirelt mingi asja tegemist, on kolleegi küsimusele vastuse leidmine tähtsam. Omamoodi teema on, mis keeles Vello nendega suhtleb. Ametlik keel on inglise keel. Endise Nõukogude Liidu riikide kolleegidega suheldakse vene keeles, Saksmaa ja selle naaberriikide kolleegidega saksa keeles ning Soome kolleegiga on eriline suhtlus. „Mina soome ja tema eesti keeles,“ ütleb Vello. Kui asja hingega võtta, saab kõigiga tööasjad aetud.

Tiit Efert
Profimeedia

FOTOD: PPA ARHIIV

Vahel juhtub, et uurija kontor asendub ootamatult tiheda võsaga, tööpäev töö-ööga ning inimeste kirjadele vastamine laipade väljakaevamisega.

Uurijad uurimise all

Töö, mida teevad uurijad Post ja Kõsta telekraanil „Kelgukoerte“ seriaalis, päris eluga eriti ei sarnane. Ehkki mängulisust on uurija töös küllaga ning päris ilma **hea õnneta hakkama ei saa**, on uurimistoimingud üsna tihti midagi muud, kui heast krimisarjast näha võib.

See, et politseis töötavad uurijad ei etenda oma tööd, ei tähenda, et nende üsna pikas oskustevaramus ei peaks peituma loomingulist ja mängulist mõtlemist. Iga kuritegu on erinev ning asju, mida saab lahendada kui õpikunäidet, satub ette harva. Mõnikord on nii-öelda mängulist tööd vaja teha just uurimistaktika osana. Ehkki sellist põnevat ja ohtlikku poiroot'likku seiklust võib kriminaaljälitajal uurijast rohkemgi ette tulla, leidub hulgaliselt neidki situatsioone, kus uurija peab vajaliku info kättesaamiseks käsitlema uurimistaktikat, andmete analüüsi ja seostamist loominguliselt või ülekuulatatavat ühel või teisel moel mõjutama ning heas mõttes

manipuleerima. Seda ikka selleks, et kuriteo menetlemiseks vajalikud mosaiigikillud selgemini välja paistaksid.

Üks asi, mis uurijal ja „Kelgukoertel“ on ühine, on võime ja vajadus teha tööd sõltumata nädalapäevast, kellaajast ja kohast. Kurikaela tööpäev on paraku ilma ajaliste raamideta ning seetõttu ei saa politseiuurija kunagi eeldada, et tööpäev ettenähtud ajal läbi saab.

Õiglustunne vs. tõendid

Punktuaalsust nõuab kohus ja eeldab prokurör, kes kriminaalmenetlust juhhib ning ka uurimise eest vastutab. Kui politseinik tahaks lähtuda tihtipeale

õiglustundest ja kogukonnas ammu teada kaabakale profülaktika mõttes ülekantud tähenduses vastu kõrvu anda, siis peab prokurör tuginema otsesetele tõenditele ega saa sulgi tausta menetluses arvesse võtta. Pisut nokk kinni ja saba lahti seis. Uurija võib küll olukorrale otsa vaadates mõista, et pätt väärrib reaalselt vanglakaristust, kuid prokuröri ülesanne on lähtuda seadustest, mitte pahareti renomeest.

Näiteks ei piisanud mõni aasta tagasi oma ema tapnud mehe süüdi mõistmiseks tõenditest. Roim pandi toime koduseinte vahel ning ema tapmises kahtlustatud meesterahva üldine vägivaldsus ei osutunud kohtus süüdimõistmisel veenvaks argumendiks. Loomulikult tekitab see nii prokuröris kui ka uurijas sügavat tuskat, kui suur töö on tehtud, ent seaduse silmis jääb siiski midagi vajaka, ja pätt, kes tõesti karistust väärriks, mõistetakse kohtus õigeks.

Kõige rohkem tööd ja uurijameisterlikkust nõuavad raskemad kuriteod, kuna nende puhul on loomulik, et tegu püütakse iga hinna eest varja-

ta. Ka lastega seotud või nende vastu suunatud kuritegude lahendamine on uurijale väga raske ning nõuab väga head ettevalmistust ja oskusi. Iga kuriteoliigi uurimiseks on vaja spetsiifilist väljaõpet. Näiteks majanduskuritegude puhul, mille uurimine on väga aja- ja ressursimahukas, peab uurija suutma läbi töötada sadadesse ja vahel tuhandetesse lehekülgedesse ulatuva dokumentatsiooni ning leidma sellest tohutust paberi- või failihulgast üles just need õiged üleliigsed või puuduolevad read. Või siis narkokuritegude puhul on uurijal üsna raske juhtumit lahendada, kui osa tunnistajatest püsib konstantselt „meeldivas vines“ ega suuda meenutada uurimise seisukohalt väga olulisi detaile, mida selgemas olekus inimene märkaks ja rääkida oskaks.

Lai silmaring

Kõige tähtsam oskus, mida uurijalt eeldatakse, on ilmselt hea analüüsivõime ning lai silmaring. Kui ta informatsiooni analüüsida ei suuda ega asja

laiemat konteksti ei taba, ei ole teda võimalik tõsiselt uurijaks pidada. Loomulikult on hea töö kriteeriumiks soov seda tööd teha, see põhimõte on universaalne igal elualal. Politseis töötades lisandub tavapärasele töötahtele ajamõõde – politseinik peab tahtma töötada hoolimata kellaajust ja nädalapäevast. Samuti peab politseis töötades arvestama kõiki kaasnevaid riske.

Õhtul koju teleri ette diivanile jõudes on paljude eestlaste jaoks pigem maitse asi, kas „Kelgukoerad“, „CSI Miami“ või „FOX Crime“.

Kriminaalpolitseiniku tööd peetakse põnevaks ja seetõttu käib ka uurija tööga kaasas teatav nähtamatu aupaiste. Ehkki paljud meist sooviksid kriminaaluurija tööd kas või proovida, ei ole uurijaks lihtne saada. Peale juba varem loetletud omaduste peab uurijaks pürgija millegi poolest silmapaistma ning see miski ilmnebki tavaliselt just töö käigus mõnes muus politsei tööliinis tegutsedes.

Mihkel Loide

Põhja Prefektuuri pressiesindaja

Kahtlustatava tabamine on alles pool võitu, siit tööeline töö alles algab.

Päris ehtsad uurijad

Nimi: Merle Randla

Struktuuriüksus: Põhja Prefektuur, kriminaalbüroo, isikuvastaste kuritegude talitus, Ida teenistus

Ametikoht: vanemkriminaalmenetleja

Teenistusaste: komissar

Töötanud uurijana 18 aastat

Sattusin kriminaalpolitseisse üsna tava-pärast rada mööda – juhuslikult. Olin õpinud Tallinna Majanduskoolis õigusteadust ning töötasin Tallinna Linnakohtus sekretärina, kus nägin kriminaalprotsesside lõpptulemust. Siis tegi aga endine kursusekaaslane mulle ettepaneku asuda tööle politseis uurijana. Ettepanek tundus ahvatlev, töö huvitav, pealegi ei olnud pärast seda vaja iga päev Keilast Tallinna tööle sõita. 1993. aastal asusin tööle tollases Keila politseijaoskonnas kriminaalpolitseis juurdlejana/uurijana.

See, et politseiametnik on kogu aeg tööl, tuleb paljudele üllatusena. Kuna töötasin kohtus kindlate kellaaegadega, töö algus ja lõpp olid täpsed, siis eeldasin, et politseiski tuleb uurija hommikul tööle ning lahkub tööpäeva lõpul alati ühel ja samal ajal. Tegelikuses on aga uurija tööl 24/7. Pealegi oli sel ajal uurijaid, keda politseis nimetati juurdlejateks, vähe, Keila politseijaoskonnas oli meid ainult kaks.

Uurija töös tuleb ette ka raskemaid het-

ki. Näiteks kui saad aru, et oled oma tööd teinud nn tühja. Oled raisanud palju energiat ja aega, et tõendada, et isik on kuriteo toime pannud, kuid lõpuks ei saavuta soovitud tulemust ja kriminaalasi tuleb lõpetada. Motivatsioon ja töötahe aga päris nulli ei vaju kunagi, sest sellise töökoormusega ei jätku selleks aega. Sa tead ju kogu aeg, et see on säärane töö, mis iseenesest ei lahene. Seega tuleb ennast pidevalt motiveerida. Rasketest hetkedest aitavad üle saada perekond, uued töövõidud, optimism ning huumor. Päeva teeb helgeks ka teadmine, et sul on hea kollektiiv ning kolleegid, kelle peale võid alati loota; tööle minek teeb juba tuju heaks. Positiivsust tuleb leida igas eluhetkes.

Tahan teha oma tööd kiirelt ja kvaliteetselt ning jõuda konkreetse resultaadini ja seda näha. Pidevalt peab uurija töös kasutama oma aju, seega on töö pidev ajutreening. Kollektiiv on hea, töö on vaheldusrikas, iga päev on erinev.

Nimi: Aleksandra Gagen

Struktuuriüksus: Põhja Prefektuur, kriminaalbüroo, varavastaste kuritegude talitus, Kesklinna teenistus

Ametikoht: vanemkriminaalmenetleja

Teenistusaste: üleminspektor

Töötanud uurijana 13 aastat

Minust sai uurija juhuslikult. Kuna mul oli vastav haridus, siis oli mu eesmärk minna tööle teabetalitusse. Arvasin, et see töö sobiks mulle. Tol ajal oli aseprefekt Peeter Shults, kellega me pool tundi rääkisime. Siis küsis Shults, kas ma ei tahaks hoopis juurdlejaks minna. Mina olin nõus ja hiljem tuli välja, et see töö on päris huvitav hoolimata sellest, et valdkond oli võõras ja sisseelamine võttis aega. Vahepeal tekkis isegi mõte, et lähen ära, aga see oli ainult algusaastatel, kui töö üle pea kasvas. Hiljem tuli selline hea sisetunne ja tahtmine selle tööga edasi minna.

Alguses oli muidugi põnev. Näiteks sattusin suvisel puhkuste ajal olema enam-vähem ainuke inimene majas (toakaaslane oli ka), kui helistas üks kannatanu, kellelt oli varastatud suurem summa raha, ja

palus abi. Nimelt oli arvatav varas talle helistanud ning soovinud kuskil väliskohvikus kokku saada, üksi ta aga ei julgenud minna. Otsustasime toakaaslasega kahekesi minna. Mees tuli kohvikusse kohale, aga jälgis eemalt, paari tunni pärast sõitis minema. Järgmisel hommikul oli ta kannatanule helistanud ja küsinud, miks too politseinikud kaasa võttis. Tuli aga välja, et kaht noort tütarlast ei osanud ta politseinikeks pidada, vaid üht teist, kahest einestavast perekonnast koosnevat laudkonda. Säärase loo peale tegi meie osakonna juht suured silmad ja palus, et ma enam kunagi üksi kuhugi sedasi ei läheks.

Uurija tööst oli mul ettekujutus tekkinud filmide põhjal. Tegelikuses, ma ei ütleks, et see igav on, aga väga palju paberitööd ja rutiinseid toiminguid on küll. Uurija peab olema hea suhtleja ja psühholoog, halvad emotsioonid tuleb eemal hoida.

Õnneks on negatiivse kõrval ka positiivset, see mõjub alati hästi, kui keegi tunnustab. Tuju teeb väga heaks, kui mõni kannatanu või juhtkond edastab tänusõnad ja need kajastuvad näiteks sisevee-

bis. Neid tänuavaldusi ei tule küll sageli, kuid neid siiski laekub. Näiteks tänas kevadel üks kodanik meie menetlejat kiire ja korraliku töö eest ning saatis selle kirja ka prefektile. Hiljem avaldati tänu veel intranetis, see tegi küll südame soojaks.

Ma ei ole päris kindel, kas ma oma tööga reaalselt kuritegevust vähendan, aga ma tean, et ma teen midagi selleks, et meie linnas ja riigis oleks turvalisem olla. Mu eesmärk on, et tundud vargad, kes iga päev varastavad, peavad olema luku taga, ja selle nimel ma ka töötan, et meie ühiskonda puhtamaks teha.

612 3000

„Tere! Helistate Politsei- ja Piirivalveameti infotelefonile. Kõik meie kõned salvestatakse, et tagada **kvaliteetne teenus**. Vastame Teie kõnele esimesel võimalusel.“

„**R**uta Lilleorg kuuleb. Tere! Kuidas saan teid aidata?“ „Kas ma nüüd räägin veel automaadiga või juba inimesega?“ – See on küsimus, millele tuleb teeninduskeskuse vapihääleleks tituleeritud Ruta Lilleorul üsna sageli vastata, sest just tema on sisse lugenud automaatvastaja lindistused. Automaatvastaja teavitab helistajat muu hulgas sellestki, et kõik kõned salvestatakse. Teeninduskeskuse juhataja Tatjana Portnova sõnul on tegemist andmekaitseinspektsiooni nõudega, et inimene teaks otsustada, kas soovib kõnet jätkata. Kuulates ära helisalvestise, katkestavad mitmed helistajad kõne, aga on ka neid, kes koguvad mõne minuti julgust ja helistavad uuesti. „Kas minu isikutunnistus on valmis?“ „Unustasin registreerida oma tagasituleku Peipsilt.

Kas oskate mulle öelda Varnja kordoni kontaktid?“ „Helistan, kuna kaotasin trahvikviitungi. Täna on tasumise tähtaeg. Kuhu peaksin pöörduma?“

Universaalsed hinged

Need on vaid põgusad näited, millega pöörduakse Politsei- ja Piirivalveameti üle-eestilisele kliendiinfo telefonile 612 3000. Telefon alustas tööd PPA loomise ajal, kuid tegemist ei ole üldsegi mitte lapsekingades oleva teenusega, vaid KMA kontaktkeskuse edasiarendusega. Sellise kliendiinfo telefoni peamine eesmärk oli vähendada 110 koormust ja võtta üle infokõned. Samuti on oluline väljastada ühest allikast ühetaolist informatsiooni ning tagada, et klientide kõnedele vastavad selleks väljaõppe saanud inimesed.

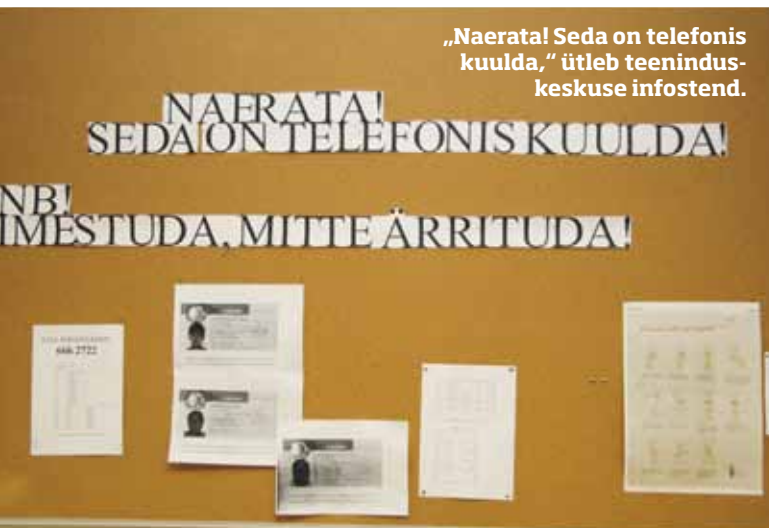
Praegu vastab infotelefonile 13 inimest. Keskuse juhataja Tatjana Portnova väitel peavad tema inimesed olema universaalsed – orienteeruda tuleb kõigis valdkondades ja kursis peab olema nii vääртеomenetluse, kriminaalmenetluste kui ka haldusmenetlustega. „Kõike ei pea küll teadma peast, aga vaja on täpselt teada, kust vajalikku infot kiirelt leida. Samas on infotelefoni teenindajad ühed vähestest õnneliketest, kes on selle aasta sees väga palju koolitusi saanud ning saavad kindlasti veel. Töö on raske, aga huvitav ja positiivseid emotsioone on palju,“ iseloomustab Tatjana oma kolleege ning kiirgab energiat ja positiivsust.

Huvitav aeg oli teeninduskeskusele NATO välisministrite kohtumine, mil 612 3000 oli ametlik infotelefon. See

„Töö on raske, aga huvitav ja positiivseid emotsioone on palju,“ kinnitab teeninduskeskuse juhata Tatjana Portnova.

➤ „Meie lood“ on Politsei- ja Piirivalveameti siseveebi uus iganeljapäevane rubriik, kus kommunikatsioonibüroo töötajad kirjutavad meie inimestest, tööst ja töövahenditest. Lood leiad siseveebis kommunikatsioonibüroo kausta alt ja neile saab ligi ka esilehelt viite „Kasulik“ kaudu.

„Naerata! Seda on telefonis kuulda,“ ütleb teeninduskeskuse infostend.

PPA infotelefonile 612 3000 vastatakse Tallinnas Sõle tänaval asuvas teeninduskeskuses. Kliendiinfo telefoni eesmärk on vähendada 110 koormust ja võtta üle infokõned.

oli paras proovikivi. Omandati palju uusi kogemusi ning paremaks teenindamiseks muudeti isegi töörežiimi. See aeg tõestas, et inimest huvitab konkreetselt tema maja ja õige uks ning infotelefoni teenindaja on see, kelle ülesanne on need majad ja ukSED kaardilt leida. „Ma ei ole mitte kunagi käinud Kuke tänaval, aga ma tean täpselt, mis maja seal kuskil asub,“ kõlab tänase ni humoorikas ütlus ühe teenindaja suust.

Tööks vajalikku infot ammutavad klienditeenindajad erinevatest allikatest. Peamised abimehed on sise- ja välisveeb ning enda koostatud materjalid, mis nagu Tallinna linngi ei saa mitte kunagi valmis. Samuti on iga päev kasutusel kõik viis dokumendihaldussüsteemi Postipoiss ning erinevad andmebaasid MIS, UUSIS jt.

Kuna teeninduskeskuse peamine töövahend on täpne ja ajakohane info, siis on teenindajatel palve kõigile meie töötajatele. Nimelt, kui teie töökorralduses midagi muutub, palun andke sellest teada kas telefonil 612 3000 või e-posti aadressil teeninduskeskus@politsei.ee ning kuvage tõene info ka meie veebides, et teeninduskeskus saaks oma tööd maksimaalselt hästi teha.

400-600 kõnet päevas

Kliendiinfo telefon töötab tööpäevadel kella kaheksast kuueni. Kõne all on olnud teenuse ööpäevaringseks muutmine, kuid praegu pole meil selleks ressursi ning ka NATO aeg tõestas, et tegelikkuses pole selleks suurt vajadust. Küll jälgime aga jooksvalt,

palju tuleb kõnesid sisse teenindusvälisel ajal, mil kliendiga suhtleb auto-maatvastaja.

Lõpetuseks pisut statistikat. Keskmiselt teenindatakse päevas 400–600 kõnet. Rekord pärineb selle aasta juulikuust, mil päevas tuli kokku 948 kõnet. Pikim kõne on olnud kaks tundi. Telefonipäringutest on stabiilselt esikohal dokumentide taotlemise küsimused. Teisel kohal on ametiüleste kontaktide küsimine ning kolmandal elamislubasid käsitlevad küsimused. Sealt edasi tulevad politseivaldkonna korrakaitseküsimused, aga ka piirivalvevaldkonda puudutavad küsimused.

Karis Niisuke

Politsei- ja Piirivalveameti
pressiesindaja

Korrakaitsepolitsei kutsemeisterlikkuse võistlused võitis Lõuna Prefektuuri II võistkond koosseisus Merike Soomaa (vasakult), Jaak Kamber, Maarja Punak ja Andero Sepp.

Nagu päris

ehk kuidas korraldajad kutseoskustes mõõtu võtsid

FOTOD: MARTIN LUIGE

On teisipäev keset augustit, selle suve viimaseid sooje päevi ning terves Eestis vurab hulganisti sini-valgeid autosid Paikuse poole. On üheksandat aastat järjest see aeg aastas, kui mundris mehed-naised politseis selgitavad, kes võib ennast Maarjamaa **parimaks korrakaitseüksuseks** pidada.

Et agasihvkalikult kõik ausalt ära rääkida, alustame sellest, miks meil üldse need vilkuritega ja sireenidega ringisõitvad tegelased on. Mis õigusega nad minu ruumi tulevad ning ütlevad mulle, mida ma tegema pean? Politseitöö saab paljuski alguse seadusest. Seadus annab aluse, võimalused ja vahendid ning seab ka piirid. Seaduseraamistiku ning üksikasjade tundmine on politseitöös vaieldamatult oluline. Seadusaktide tundmine on ala, mis on traditsiooniks kujunenud korrakaitsete kutsemeisterlikkuse võistlustel tublisti arenenud. Täni on see küll eraldi ala, kuid vähemalt pealtvaatajatele paratamatult üks igavamaid – vormis inimesed täidavad klassiruumis ankeete. Heal juhul on tajutav, kuidas politseinike peades silmadest kõrgemal käib vilgas tegevus. Ajud ragisevad.

Kogu kutsemeisterlikkuse ideoloogia on aastate vältel olnud võistkondlik, kuid seaduste tundmine on see,

kus iga nägu saab endale loorbereid tuua. Nii oli ka seekord. Ala võitnud Kaisa Kajo töötab Põhja Prefektuuri Ida-Harju politseijaoskonnas piirkonnanakonstaablina. Ta kiitis küsimuste konkreetsust ning möönis, et võrdluses prefektuurisestest võistlustega tundusid talle eilsed ülesanded isegi lihtsamad. „Kõik küsimused tulenesid sõna-sõnalt seadusest ning olid neile, kes on õigusakte tähelepanelikult lugenud, kindlasti lihtsad,“ rääkis Kaisa.

Seadused ja fotojaht

Võistlusala vanemkohtuniku Siiri Parsi sõnul näitasid tulemused, et väga hästi teavad korrakaitsejad seda, millal on politsei erimeetmete protokollimine kohustuslik ning mida on avaliku teabe seaduse alusel keelatud avalikustada. Samuti osatakse päris hästi vastata relva kasutamise seaduspärasust käsitlevatele küsimustele.

Millega aga politseinikud kõige

Võistlustel osalesid ka Leedu politseinikud.

Korrakaitstajatel tuli lähendada noorte suvejoonim, vormistada liiklusõnnetuse sündmuskoht ning vastata ajakirjanike küsimustele.

rohkem jänni jäid? Kolm võistlejatele vähe punkte toonud küsimust olid: millal vääртеootsuse täitmine aegub, kas juhiloo kehtivuse lõppemisel on isikul mootorsõiduki juhtimise õigus ning millal pööratakse rahaträhi otus täitmisele. Paras pähkel. Selge, et kõiki seadusepunkte ei peagi endale pähe taguma. Suur osa jääb igapäevases töös paratamatult külge ning ülejäänute puhul peab teadma, kust järele saab vaadata ning mida seadusepunktis tegelikult öeldakse.

Võistlusstardi ärevus esimese ala järel üle elatud, pakuti võistlejatele kohe võimalust pingeid maandada. Selleks tuli minna Pärnu, saada ülesandeleht ning asuda seda täitma. Kes on varem kokku puutunud mõneti harjumatu sõnaühendiga fotojaht, saab aru, millest jutt käib. Pead erinevad kohad ära tundma, üles leidma, seal ennast või oma tiimi jäädvustama. Võistlus kestab, kuni kõik kohad on läbitud. Võidab see, kellel on lähedaim pilt. Peab kohe etteruttavalt mainima, et sel alal oli võitjaid vaat et rohkem kui osavõtjaid. Seep see asja uba oligi – tähtis on osavõtt ja see, et koos oleks lõbus.

Asi oli naljast kaugel aga võistluste kesksel päeval, kui tuli läbida enamik alasid. Tänavu tähendas see päriselu

➤ **Võistlus oli kui päriselu seriaal, kus võistlejatel polnud stsenaaristiga määratud hästi läbi saada.**

Laskerajal

kujutavas filmis osalemist patrullekipaazina. Paraku polnud võistlejatel selle päeva stsenaaristiga määratud hästi läbi saada. Enne oli teada, et hommikul tuleb üles tõusta, süüa korralik hommikusöök Paikuse politsei- ja piirivalvekolledži sööklas ning võtta ette päeva esimene ala vigursõit patrullautoga. Ala kohtunik Viljar Heide kriitikaga kitsi ei olnud, nentides, et auto käsitsemisega on korrakaitstajatel kõvasti tegemist. „Rooli kiputakse näiteks üle keerama. See ei too sugugi paremat kontrolli auto üle,“ märkis Viljar Heide. „Võiks öelda, et naispiloodid saavutasid kokkuvõttes paremaid tulemusi kui mehed. Nad riskisid vähem ning puhas aeg oli pikem. Mehed teenisid palju rohkem trahvisekundeid.“ Päris säravat sõitu tema kriitiline silm võistlustel ei näinud. Karmid, aga mõtlemapanevad sõnad.

Võistlus nagu tõsielusari

Edasine kulges aga nii nagu patrullpolitseiniku igapäev – sa ei tea mitte kunagi, mis väljakutse järgmisena tuleb ning milliste sündmuste keskmesse see sind viib.

Erinevate aastate jooksul on korrakaitstjad võistelnud Eesti kergejõustiku aastatetaguse lipulaeva kümne-

Fotojahi II koht -
Ida Prefektuuri
võistkond

FOTO: IDA PREFEKTUUR

Fotojahi võidupilt
- korrakaitsepolitsei-
osakonna meeskond

FOTO: MIRIAM TAMMAMÄGI

võistluse laadses olukorras, iga ala eraldi, üks ala korraga. Tihti sai veel valida, kes üksusest mingit ala teeb. Tänavu mindi aga hommikul „tööle“. Iga võistkond oli oma olemuselt patrull, kes sai kohtunikelt väljakutseid, mida tuli lahendada minna. Sündmuste hulka kuulusid näiteks noorte lärmakas suvejooming sauna manu, liiklusõnnetuse sündmuskoha vormistamine, vägivaldne ning eluohtlik vahejuhtum veekogu ääres ning kuraasi ja mitte ainult kuraasi täis külamehed, kelle arusaam rahulikust olemisest oli ammu vaiksest provintsiidüllist lahku kasvanud. Nii kuulsid patrullid vägagi krõbedaid ütlemisi vihastelt pidulistelt ning pidid hakkama saama hüsteeritseva kuriteoohvriga. Mõneti käib see ametiga kaasas, kui kuulatakse joores maksumaksja käest kogu tõe korraga tagamise, vormikandja isiku ning terve riigi kohta. Väga ruttu tuleb hinnata olukorda ning langetada kriitilisi otsuseid, kuid olukord on vaja tulemuslikult lahendada.

Võistkondade tegemisi võiks võrrelda veidi tõsielusarjade efektiga – korrakaitsetiimid olid kohtunike lakkamatu terava luubi all, kuid sekumist peaaegu ei olnud. Imiteeriti suhtlemist politsei juhtimiskeskusega ning pärast ülesande sooritamist tuli kohtunikel mõningatele tiimi tegevust käsitlevatele küsimustele vastata ning siis saadi juba järgmine väljakutse.

Mis siis juhtus?

Üks patrullmarsruudil saadud väljakutseid oli sauna ääres lärmanud ning omavahel kiskuma läinud piduliste korrale kutsumine. Nügi keerukas ja keskendumist nõudev sündmuse lahendamise sai aga lisaraskuse, kui oo-

Seadusaktide tundmine on ala, mis on traditsiooniks kujunenud korrakaitsete kutsemeisterlikkuse võistlustel tublisti arenenud.

Teel noorte peo väljakutsele tuli politseinikel kantseldada alkohooliga liialdanuid.

Peakohtunik: Eluline võistlus arendab rohkem

Kui võistlusolukorras tehakse vigu, siis tehakse samu vigu ka igapäevatoos, ainult tagajärjed on erinevad. Võistlustel saab vea korral vähem punkte, aga reaalses elus võivad olla traagilised tagajärjed. On hea, et saame igapäevategevusi korrigeerida, siin tulevad tüüpvead välja.

Konkurents viib edasi. Keegi ei lahustunud, kui midagi ebaõnnestus, pigem olid ebaõnnestunud ise kurvad ning teised lohutasid, et järgmine aasta läheb paremini. Rõõm oli näha, et osalejad käivad ringi rõõmsate, teotaheliste ja entusiastlike nägudega. Samaaegu olid kohtunikud väsinud nägudega. See näitab, et kõik suhtuvad asjasse tõsiselt, nii osalejad kui ka korraldajad.

Korraldusliku poole pealt õigustas ennast organisatsiooniväliste ekspertide, s.o ajakirjanike ja meedikute kaasamine. Minu tänu ja tunnustus Märt Kõrgmaale, kes kogu ettevalmistust koordineeris.

Kutsemeisterlikkuse võistlus on meie lipulaeva üritus, mis on leidnud aastatega oma koha organisatsioonis. Rõõm on tõdeda, et nii mõnelegi autasule tuli järele rohelises vormis inimene. Tunnustan piirivalve valdkonna inimesi, kes võtsid ette osaleda. Nemad toovad võistlustele ju hoopis teised kogemused. See näitab, et oleme noor arenev uuenduslik organisatsioon, kes suudab kiirelt kaasata oma erinevaid valdkondi.

Margus Kotter

PPA korrakaitsepolitseiosakonna
arendusbüroo juht,
võistluste peakohtunik

Eesti arvestuse paremus- järjestus

Lõuna II – 60 p (rohkem kõrgemaid kohti võistlusaladelt)

KKPO OB – 60 p

Lääne II – 56 p

Põhja I – 55 p

Ida II – 54 p

Lõuna I – 51 p

Põhja II – 45 p

Ida I – 42 p

Lääne I – 37 p

Põhja III – 35 p

tamatult sekkusid telekanali töötajad. Ajakirjanikud kippusid sündmuskohal ringi tallama ning rikkujaid patrulliga võidu küsitlenu, kaamera ja mikrofoni muidugi pidevalt kogu asjade käiku lindile võtmas.

Pärast saunasündmuse lahendamist tuli aga igal tiimil üks enda hulgast saata kastaneid tuest välja tooma – Kanal 2 politseisaate „Krimi“ tegijad etendasid veriseid päevauudiste reportereid, kel oli suur soov saada lisaks sündmuskohal juba filmitule mahlakas intervjuu. Rääkigu nüüd politseinikud, miks kohtlesid nad inimesi nii julmalt ja kasutasid vägivalda ning kus nad üldse nii kaua olid? Kõik algas aga lihtsa küsimusega: „Mis siis juhtus?“

Politseipatrulli jaoks on sündmuskohale jõudes peamine kaitsta võimalikke ohvreid meedia halastamatu kaamerasilma eest ning tagada sündmuskoha puutumatus. Arvestades, et tihti saabub sündmuskohale esmalt üks patrull, kes asub juhtumit sisuliselt lahendama, võib ajakirjanike saabumine osutada korralikuks pähkliks. Kiire sekkumine ning tähelepanu juhtimine aitavad vältida ka hilisemaid arusaamatusi. Üldiselt on ju Eesti meedia esindajad mõistvad ning saavad aru, et töötavat politseinikku ei ole mõttekas liialt häirida, kõigeks on oma õige aeg ja koht.

Hommikust õhtuni erinevaid väljakutseid ja sündmusi lahendades kogunes hulganisti muljeid, mida oli vaja vahetada ja nende üle arutleda. Nii olid korraldajad organiseerinud võistlejatele enne otsustavat viimast päeva mõnusa saunaõhtu, mis oli igati paslik vastaste psühholoogiliseks töötlemiseks ning sõbralikuks lõõgastumiseks. Korralikult õhe kestnud elavad aru-

telud andsid tunnistust, et tööskuste võrdlemist võetakse südamega.

Ülinapp rebimine

Viimasele võistluspäevale ning ühtlasi otsustavale alale, s.o kombineeritud teatevõistlusele, läksid võistlejad vastu väga tasavägises seisus, kus esimest kohta kuuendast lahutas ainult viis punkti. Finaalalal tuli jagada ennast füüsiliselt viimase piiri ja laskmiskindluse vahel, mis ei vähendanud sugugi pingelist olukorda. Joosta tuli erinevatesse punktidesse, kus osavusülesandes teeniti „boonustena“ kätekõverdusi ja kükke, edasi tuli tirida rasket kannatanut ning seejärel laskerajale. Seal oli vaja tulistada puhtalt ja tegutseda turvataktiliselt õigesti, vastasel korral „premeeriti“ võistkonda taas trahviajaga. Taktikaid oli siingi erinevaid: kes panustas rohkem kiirusele, kes täpsusele. Selge, et edu saavutamiseks oli mõlemat vaja.

Võistlusala läbitud, jädi tulemusi ootama, ning oli, mida oodata. Lõuna Prefektuuri ja korrakaitsepolitseiosakonna operatiivbüroo tiim saavutasid parimatena võrdse arvu punkte. Järgmine kriteerium: alavõidud. Jälle viigiseis, kuna mõlemal oli kaks alavõitu. Otsustavaks said kõrgemad kohad võistlusaladel ning siin tegi Lõuna Prefektuuri esindus saatusliku vahe sisse: neil oli kahel alal saavutatud paremuselt teine tulemus, nende rivaalidel oli alavõitude järel paremuselt järgmine tulemus üks kolmas koht. Eesti arvestuses (võistlustel osalesid ka Leedu politseinikud) saavutas kolmanda koha Lääne Prefektuuri võistkond. Vaid punktiste vahedega järgnesid Põhja ja Ida Prefektuur.

Harrys Puusepp

Politsei- ja Piirivalveameti
kommunikatsioonibüroo juhataja

Migratsioonivaldkond on Gruusias erinevate asutuste vahel killustatud. Pildil Gruusia Siseministeerium

Õpetades Gruusiat

FOTOD: EGERT BELITŠEV, SZYMON GRYGIEL JA INTERNET

Kui Eesti hakkas 90ndate keskel looma migratsioonipoliitikat, olid meile eeskujuks ja toeks Taani ning eriti Belgia. Nüüd oleme nii kaugel, et saame juba **omaenda tarkust jagada** teistele riikidele, näiteks Gruusiale.

Kodakondsus- ja migratsiooniosakonna migratsioonijärelevale büroo juhataja Toomas Kuuse sõnul seisab Gruusia migratsioonivaldkonnas silmitsi mitme probleemiga, mistõttu on oht, et riigist võib saada suuremamahuline väljarände lähte- või transiidiriik, kui ta praegu on. Et seda ei juhtuks, abistavad Euroopa Liit ja Eesti Gruusiat nii mitteametliku koostöö (tavapärase vastastikuste visiitide) kui ka ametlike projektide kaudu.

Üks koostööprojektidest, mis algas 2009. aasta alguses, kannab nime Enhancing Return to Georgia Operationally (ERGO). Projekti eestvedajad on Danish Refugee Council (DRC) ning International Centre for Migration Policy Development (ICMPD). Projek-

ti eesmärk on anda soovitusi Gruusia migratsioonisüsteemi parandamiseks, eriti tagasivõtulepingu täitmise valgukses, ning luua kontaktvõrgustik kohalike migratsiooniinstitutsioonide, oluliste partnerorganisatsioonide ja ELi liikmesriikide vahel. Kui Holland ja Taani on projekti rahastajad, siis Eesti osaleb projektis nõuandjana. „Eesti on migratsioonivaldkonnas käinud läbi samad protsessid, mis Gruusial praegu ees seisavad,“ ütleb Toomas Kuuse. „Näiteks tuleb viia seadused kooskõlla ELi direktiivide ja määrustega. Meie kogemused on Gruusiale väga olulised.“ Kui Eesti alustas 1995. aastal migratsioonikontrolli, olid Eesti mentorid Taani ja eriti Belgia, mis on üks suurima migratsioonisurvega riik Euroopas. „Nemad aitasid Eesti mig-

ratsioonipoliitikat kujundada. Tänu nende kogemustele ei pidanud meie jalgratast leiutama,“ tõdeb Kuuse.

Oht üle reguleerida

Teiste riikide praktika ongi see, mida grusiinid hädasti vajavad. „Gruusial nagu paljudel teistel Kaukaasia riikidel pole rahalistest abivahenditest puudus, neid aitab näiteks USA. Puudu on aga õpetavast käest, nõustajast, kes ütleks, mida selle rahaga peale hakata,“ selgitab migratsioonijärelevale büroo peaekspert Egert Belitšev. Nõustamine on äärmiselt tähtis näiteks seetõttu, et vältida migratsioonivaldkonna ülereguleerimist. „Kui Gruusia hakkab iseseisvalt rakendama tagasivõtu temaatikat, võib ta väga kergelt minna ülekaristami-

Vaade Gruusia
presidendipaleetagusale
tänavale

Presidendi palee

Poola, Eesti
ja Hollandi ja
ICMPD esindajad
ning Gruusia
ametnikud

Esimene ekspertide
kohtumine Tbilisis

Ehitajate korraldatud
söömaag tulevases
esmasest vastuvõtu-
keskuses

Tbilisi olustik

Tulevane
esmane vastu-
võtukeskus

se teed. See on väga kulukas ning kahjustab riiki," räägib Kuuse. Isetehtud migratsioonireeglid, mis maailmapraktikat ei arvesta, võivad tekitada lausa olukorra, kus legaalsed tagasipöördujad tembeldatakse illegaalideks.

Gruusia migratsioonisüsteemiarendamiseks on toimunud mitu külustusvisiiti. ERGO projekti raames käisid Gruusias kohaliku süsteemiga tutvumas Hollandi, Poola ja Eesti eksperdid. „Nägime oma silmaga, kui killustatud on migratsioonivaldkond erinevate ministeriumite vahel. Patrullpolitsei, kes tegeleb migratsioonivaldkonnaga, kuulub näiteks Siseministeriumi alla. Rahvastikuregister ja passivaldkond kuuluvad Justiitsministeriumi alla ning varjupaiga taotlejatega tegeleb hoopis Põgenike ja Majutusministerium," räägib Belitšev. Peale selle on olemas terve hulk valitsuseväliseid organisatsioone ja MTÜsid, kes samuti migratsioonivaldkonnas kaasa räägivad. „Eestiski oli migratsioonivaldkond erinevate asutuse vahel laiali puistatud – oli aeg, mil migratsiooniküsimustega tegeles Kultuuriministerium –, aga tänu teiste riikide õpetustele ja praktikale saime aru, et migratsioonivaldkonda tuleb vaadata tervikuna.

Gruusiinid on juba alustanud erinevate süsteemide liitmist ja ühtlustamist, aga see võtab aega," lisab Kuuse.

Erinevad süsteemid

Pärast seda, kui Euroopa eksperdid olid tutvunud Gruusia migratsioonisüsteemiga ning kogunud infot, kuidas võiks seda paremaks muuta, korraldati visiite omakorda Eestisse, Hollandisse ja Poolasse, kus grusiinid tutvusid vastutasuks nende süsteemidega. Eestis anti kolmepäevase külastuse ajal põhjalik ülevaade terveist migratsioonivaldkonnast – isiku tuvastamisest ja dokumentide väljastamisest kuni legaalse rände ja ebaseadusliku rände tõkestamiseni välja. Grusiinid nägid näiteks oma silmaga väljasaatmiskeskust. „Programm oli nii tihe, et jõudehetke ei olnudki. Arutelud olid see-est väga tulised," sõnab Belitšev ning tunnistab, et süsteemide erinevuse tõttu oli grusiinidele üsna raske mõnda meie põhimõtet selgitada. Näiteks imestasid nad, kuidas on võimalik, et Eestis ei pea kohus langetama seda otsust, mida ametnik talle soovib.

Pisiasju, mida annaks grusiinidel parandada, on kuhjaga. Esiteks on

ICMPD esindajad ja Poola eksperdid

Mobiilsus-partnerlus ja tagasivõtuleping

Peale ERGO projekti on eestlased andnud Gruusia migratsioonivaldkonda panuse Sisekaitseakadeemia projekti „EL-Gruusia mobiilsuspartnerluse arendamine“ (veebuar–juuli 2010) kaudu, mille vältel omandasid Gruusia ametnikud infot Eesti praktika kohta tagasivõtumenetluse valdkonnas. Mobiilsuspartnerlus on partnerlusleping ELi ja kolmanda riigi vahel, mille eesmärk on pakkuda võimalusi legaalse migratsiooni soodustamiseks kolmandast riigist ELi. Mobiilsuspartnerluse allkirjastamise kõrval on EL jõudnud Gruusiaga kokkuleppele viisalihtsustus- ja tagasivõtulepingu teksti kohta. Tagasivõtulepingu sõlmimise eesmärk on arendada riikidevahelist koostööd, et seeläbi korraldada võimalikult efektiivselt riiki seadusliku aluseta saabunud ja/või seadusliku aluseta viibivate isikute lahkumine. Tagasivõtulepinguga deklareerivad riigid oma valmidust vastutada oma kodanike, elanike või riiki transiidiks kasutatavate kolmandate riikide kodanike teistes riikides immigratsioonireeglite täitmise eest.

üsna lihtne võltsida ja osta Gruusias kehtivaid isikut tõendavaid dokumente. Samuti võib juhtuda, et ametnik kirjutab passi välja andes selle saaja nime valesti, näiteks võib kodanik Hratsjatjanist kerge vaevaga saada Khratsjatjan. Huvitava nüansina võib Gruusia kodanik saada soovi korral uue passi või kas või viis uut passi, sest seda ei takista ükski seadus. Nii tekib aga passi väärkasutuse ja müügi võimalus. Absurdseks näeb ka tõsiasi, et grusiin võib iga hetk loobuda Gruusia kodakondsusest, samuti võib Gruusia kodaniku kodakondsuse kehtetuks tunnistada, kui ta ei registreeri oma riigist lahkumist ning on asunud elama teise riiki. See tähendab, et inimene võib jääda üldse kodakondsuseta. „Euroopa jaoks on see aktsepteerimatu käitumine. Gruusia on probleemi teadvustanud, aga nad pole seni selle vastu midagi ette võtnud,“ ütleb Kuuse. „Need ongi need kohad, mis leitakse riikidevahelise koostööna üles ning kus tuleb ümber õppida.“

Kaosest tänapäeva

Kui rahvusvahelised eksperdid esimest korda Gruusias käisid, valitses migratsiooniasjades täielik kaos. Neil puudus dokumentide register ja rahvastikuregister oli kaardipõhine. Kui inimene elas väljaspool Tbilisit, polnud võima-

lik kindlaks teha, kas ta on isegi Gruusia kodanik. Nüüdseks on edusammud juba nähtavad. Näiteks on Gruusia dokumendiregister heal järjel. „Nad on palju rakendanud meie dokumendiregistri põhimõtteid ja isegi natuke edasi läinud,“ ütleb Kuuse. Kuigi infosüsteemid on nüüd Gruusial olemas, on selle kasutamise oskused lünklikud. „On olemas infosüsteem, mis sisaldab endas sisuliselt kõigi Gruusia elanike isikuandmeid, kuid samas puudub neil tänaseni arvestatav andmekaitse regulatsioon,“ sõnab Belitšev ning tõdeb, et üks peamisi takistusi Gruusia jätkuvaks arenguks on sageli esinev soovimatus tunnistada, et võimuga kaasneb ka vastutus. Sellest tuleneb ka vastumeelsus läänelike regulatsioonide loomiseks ja olemasoleva korrastamiseks. Samuti on süsteemi toimimise takistuseks ametnike puudulikud oskused või tahe. Passe välja andes eksitakse endiselt inimeste nimede kirjapanekuga. Neid ei parandata, vaid öeldakse, et see ongi teie uus nimi.

Peale selle, et Gruusia ei muutuks migratsiooni osas suuremamahuliseks lähteriigiks, toetab Euroopa Gruusiat veel ühel teisel põhimõttel. Nimelt soovib EL sõlmida Gruusiaga tagasivõtulepingu, mis on äärmiselt tähtis Euroopas illegaalselt viibivate grusiinide väljasaatmise korraldamisel. „Ja neid ei ole üldse vähe,“ kinnitab Kuuse. Tagasivõtulepingu rakendamine tähendab, et Gruusia peab olema selleks valmis. „Kui mõnda Eesti omavalitsusse saadetakse korraga mõnest välisriigist tagasi seal ebaseaduslikult viibinud 1000 eestlast, kellel puuduvad sissetulekud, elamiskohad ja võib-olla isegi haridus, tähendaks see omavalitsusele väga keerulist aega. Gruusia oleks aga samasuguse stsenaariumi puhul suurtes raskustes.“ Asja teeb tõsiseks see, et erinevalt Eestist on Gruusial reaalne oht sellise stsenaariumi täitumiseks.

ERGO projekt lõppeb tänava septembris ning selle tulemusena valmib ka analüüs Gruusia hetkeolukorrast koos juhistega ja soovitusetega, mida ja kuidas võiksid grusiinid oma migratsioonipoliitika muuta. See pole peate-stiilis, vaid suunda näitav. „Euroopa panustab päris tõsiselt, et saaks ühe riigi Kaukaasiast õiges suunas mõtlema, ja see on ka meie huvi,“ toonitab Kuuse.

Nelli Pello

Radari peatoimetaja

Hetki konverentsipäevalt: hukkunud politseinike mälestusmärgi külastamine; küünalde süütamine Paide kirikus; Ivan Orava humoorikas tagasivaade 20. sajandi alguse politseile; parimate korrakaitsjate tunnustamine

Korraldajate politsei vormis - millises vormis?

9. septembri hommikul alustas Paide poole **korraldajate politsei konverentsile** teed ligi 400 inimest. Sisukad ettekanded, humoorikad vahepalad ja laudus korraldajate panid päeva lõpuks rahulolevalt muhelema.

Esimesel korraldajate aastakonverentsil arutasime politsei ja ühiskonna suhteid minevikus, tänapäeval ja tulevikus. „Võtame aja maha, et rääkida mitte järjekordsest suurürituse plaanist, töötulemustest ega trendidest õiguskorras, vaid vaadata korraldajate peeglistse,“ sõnas korraldajatepolitseiosakonna juht Tarmo Miilits. „Peeglistse vaatamise all ei pea ma silmas oma naba imetlemist. Täna sed ettekandjad saavad vaba voli kiita, kritiseerida ja ettepanekuid teha.“ Ja tõesti, esinejad andsid meile palju mõtlemisainet. Kiidusõnad kõlasid korduvalt, kuid sekka tuli ka kriitikanooli.

Kui õiguskantsler Indrek Teder arutles poliitilise tahte ja tegelikkuse tasakaalu üle, siis Eesti Ekspressi peatoimetaja Priit Hõbemägi analüüsis politsei kuvandit ühiskonnas ning meedias. „Kõige tähtsam on suhtlemine, selgitamine, viisakus ja korrektsus,“ ütles Hõbemägi ning lisas, et kuvand saab alguse pisiasjadest. „Isegi kui uurija ei anna suurt lootust jalgrattavarguse lahendamiseks, on hea, et ta kannab roosat särki ja lõhnab hästi.“ Ajakirjandus suhtub politseisse Hõbemäe hinnangul neutraalselt, lugupidavalt ja pigem positiivselt. „Me ei loe lugusid politsei vägivallast, aga me ei tea täpselt, millega politsei tegeleb. See probleem algas seadusemuudatusega, mis ütleb, et ajakirjanik räägib prokuratuuriga, mitte politseiga. Sellest ala-

Noppeid esinejate sõnavõ

Kas korra- kaitse on vormis?

Indrek Teder,
õiguskantsler

- Tegelikuses ei ole väga nähtaval loosung „vähem raha, vähem politseid“, aga kahjuks see nii on. Kui politsei abi on vaja Tallinna kesklinnas, näiteks Vabaduse väljakul, siis lähim politseijaoskond on Pelgulinnas. Veidi liialdades tekib küsimus, kas säärane olukord on loodud selleks, et näiliselt vähendada registreeritud kuritegevust, kuna paljud, eelkõige linnas lühikest aega viibivad turistid, ei võta nii pikka ränakut ette. Või on põhjus hoopis see, et politseivõim on kesklinnas üle antud Tallinna korra- ja kaitsele – on toimunud politsei munitsipaliseerimine. Kas seda pidada normaalseks? Kas saab pidada normaalseks, et politsei arestimajas on öösel julgeolekut tagamas ainult üks inimene? Põhjus – pole raha.
- Mina ootan korra- ja kaitsepolitseilt praegu politseis tunnetatava ratsionaalse ja inimliku käitumistendentsi jätkumist. Eesti õigusruum on keerukas ning sisaldab mõningatel juhtudel paradokse. Selles orienteerumine ei ole lihtne ning alati ei saa me seaduste ja reeglite puhul õiguselgusest rääkida. Mulle on meelepärane, et politsei on võtnud ratsionaalse ning mitte formalistliku suhtumise: inimesel on mure, mis tuleb lahendada.
- Politseivorm ei ole lihtsalt vorm – see on omariikluse väljendus. Politsei on vormis, ja piisavalt heas vormis!

Kogukonna- keskne politsei

Üllar Vahtramäe,
Türi abivallavanem

- 110 – aeg-ajalt naljanumber.
- Politsei – teeme suuri asju, kogukond hindab rohkem piasju.
- Kogukond tahab politseid rohkem näha kui temaga kokku puutuda.
- Kogukonnakeskse politsei ootused: oma inimene omade jaoks; kogukonna lugupidamine ja usaldus; eelkõige usaldusväärne inimene, kelle poole võib igas olukorras pöörduda; kogukonnal ei ole politsei ees saladusi; politsei ei ole ainult karistaja.

- Mida tihedam on kogukonna suhe politseiga, seda vähem võetakse politseid karistajana.

I have a dream - ootused korra- kaitsepolitseile

Liane Stepanov, Põhja Pre-
fektuuri patrullametnik

- Korra- ja kaitsepolitseinike ülesanne on inimestele pakkuda turvatunnet ja neid aidata. Korra- ja kaitsepolitsei on kodanikele politsei nägu, selle järgi kujuneb arvamus politseist ning politsei usaldusväärsus.
- Tööle asudes imestasin selle üle, et politseinik peab saama endale hulga paroole. Kolleegid ironiseerivad töö, et varsti peab tööle tules ja töölt lahkudes ka ennast sisse logima, kui juba praegu mõnes asutuses nii ei ole.
- Tulevikus tahaksin, et süsteemis valitseks selline olukord, kus oma ameti-ülesannete täitmata jätmine või korratu täitmine on tabu, et selline teguviis päl-

viks kaaskolleegide halvaks panu, mis iseenesest kasvataks meid.

- Tahaks, et valitseks niisugune olukord, kus head politseinikke ei hinnataks mitte vorbitud materjalide arvu järgi, vaid selle järgi, kui põhjalikult on materjalid vormistatud ja kui palju neid kohtus läbi läheb ning kuidas tema karistamisviisid inimesi korrale kutsuvad. Et politsei põhimõtte ei oleks istuda kuhja paberite otsas, vaid et ka suulist tööd hinnataks ja austataks vääriliselt.

Politsei kuvand ühiskonnas ja meedias

Priit Hõbemägi, Eesti
Ekspressi peatoimetaja

- Kuvand tekib väikestest asjadest – vargused, liikluskontroll, olmetülid.
- Kõige tähtsam on suhtlemine. Selgitamine, viisakus ja korrektsus. Isegi kui uurija ei anna suurt lootust, et jalgrattavargus lahendatakse, on hea, et ta kannab roosat särki ning lõhnab hästi.

ttudest

- Ajakirjandus suhtub politseisse neutraalselt, lugupidavalt ja pigem positiivselt. Me ei loe lugusid politsei vägivallast, aga me ei tea täpselt, mida politsei teeb. See probleem algas seadusemuudatusega, mis ütleb, et ajakirjanik räägib prokuratuuriga, mitte politseiga. Sellest alates on politsei nähtavus ajakirjanduses oluliselt vähenenud.
- Tubli politseinik, kes püüdis päti kinni, on Eesti ajakirjandusest kadunud. Vaja on kangelasid ja nende lugusid. Kellel peaks neid lugusid olema rohkem kui politseil?

Maailm muutub ja meie koos sellega

Valdo Randpere, ettevõtja ja poliitik

- Organisatsiooni kriitilised edutegurid on personalipoliitika, organisatsiooni kliima, juhtimisstiil ja uue tehnoloogia kasutamine.
- Esimene tööpäev on väga tähtis. Vaadake, et uuel töötajal oleks valmis puhas ja korralik töökoht, pange kas või lilled lauale.
- Organisatsiooni kliimat aitab parandada meeskonnatöö arendamine. Palgaga tunnustamine on piiratud ja lühiajaline, projektidesse kaasamine on suurem tunnustus.
- Olge rohkem orienteeritud klientidele. Klient on kõige tähtsam isik. Meie sõltume kliendist, mitte vastupidi.
- Soovitus juhile – anna inimestele rohkem vastutust ja õigust otsustada.
- IT-lahendused peavad olema efektiivsed, mitte takistavad. 80 protsenti IT-lahendustest läheb nässu.
- Eesti politsei võiks avada oma konto suhtlusportaalil Facebook.

tes on politsei nähtavus ajakirjanduses oluliselt vähenenud.“

Kogukonnakeskne politsei

Türi abivallavanem Üllar Vahtramäe kõneles kogukonnakesksest politseist. Ta tuletas meelde, et pahatihti hindab politsei kõrgelt suuri töötulemusi, kuid kogukonnale on olulised pisiasjad. „Mida tihedam on kogukonna suhe politseiga, seda vähem võetakse politseid karistajana,“ tõdes Vahtramäe.

Ettevõtja Valdo Randpere analüüsis kriitilisi edutegureid muutuvmas maailmas, mida politseil tuleks valdkonna arengusuundi määrates silmas pidada. Tema meelest on tähtis uue tehnoloogia kasutamine, kuid ta hoiatas, et IT-lahendused peavad olema efektiivsed, mitte takistavad. „Maailmapraktika on näidanud, et 80 protsenti IT-lahendustest läheb nässu,“ ta tõi näite.

Soojalt võeti vastu Põhja Prefektuuri värske patrullametniku Liane Stepanovi ettekanne, milles ta kõneles ootustest korrakaitsepolitseile. „Tulevikus tahaksin, et valitseks selline olukord, kus head politseinikku ei hinnataks mitte vorbitud materjalide arvu järgi, vaid selle järgi, kui põhjalikult on materjalid vormistatud ja kui palju neid kohtus läbi läheb ning kuidas tema karistamisviisid inimesi korrale kutsuvad. Et politsei põhimõte ei

➤ *„Mitmest ettekandest jäi kõlama, et korrakaitsepolitsei, õigemini sinises vormis politseinik tänaval, suurüritusel või maanteel ongi tavakodaniku jaoks Eesti politsei nägu.“*

oleks istuda kuhja paberite otsas, vaid et ka suulist tööd hinnataks ja austataks vääriliselt,“ rääkis värske Paikuse kooli lõpetanu.

Konverentsi lõppedes saime kinnitust, et korrakaitsepolitsei vorm ja peegelpilt on inimlikud ja probleemide lahendamisele orienteeritud ning suhtumine ja käitumine on õiged. „Mitmest ettekandest jäi kõlama, et korrakaitsepolitsei, õigemini sinises vormis politseinik tänaval, suurüritusel või maanteel ongi tavakodaniku jaoks Eesti politsei nägu. See tähendab, et igapäev meist on iga päev suur vastutus, aga ka võimalus politsei kuvandit ning sellega meie enda tegutsemise edukust mõjutada,“ lausus Tarmo Miilits.

Nelli Pello
Radari peatoimetaja

FOTO: ETV ARHIIV

Politseitöö 90ndatel. Vaata meeleolukat videoklippi PPA siseveebi pildigaleriist.

Meenutus minevikust

Üks konverentsi vahepalade vaieldamatuid tipphetki oli meeleolukas videoklipp 90. aastate politseitööst, mis pani terve saali naerust vappuma. Jupike videost räägib enda eest: „Mina olen nooremispektor Tali. Operatiivolukord on rahulik.“ – „Millega te praegu tegelete?“ – „Tulin just praegu kodust söömast.“

Videoklipi materjal on pärit ETV arhiivist. Parimad palad valis välja pressiesin-

daja Tuuli Annama. „Materjale oli kokku üle 40 tunni. Olgu tänatud inimene, kes leiutas edasikerimise nupu. Peeter Vets, kes oli minu kontakt ETVs, kutsus mind päeva lõpuks montaaži tööle – mul olevat nupuvajutamise peale loomulikku annet,“ räägib Annama. „Klipi valmimise juures ei saa jätta märkimata Urmas Taltsist, kes on sättimises, ajatamises ja timmimises samasugune talent.“

gipool

damise etteotsa. Väga suur oli ka Lääne Prefektuuri inimeste, päevajuhi Kalvi Almoseni ja tehnikapoiste panus. Kommunikatsioonibüroost tegeles teavituse ja videoklippidega Tuuli Annama. Paide kirikuga suhtles kaplan Jaan Jaani ning Mäo mälestusmärgi lõi läikima logistikabüroo koostöös Paide politseijaoskonnaga. Korraldusmeeskonna inimeste arv räägib enda eest, kui palju on tegelikult inimesi vaja, et üritus õnnestuks maksimaalselt.

Kokkuvõtteks on rõõm tōdeda, et meie organisatsioonis on erinevate oskuste ja teadmistega inimesi, kes elavad ja töötavad ka päriselt meie põhiväärtuste, s.o professionaalsuse ja koostöö kohaselt. Ühise meeskonnaga suutsime korraldada meie töötajatele ühe meeldejäeva konverentsi.

Korraldajate nimel võib öelda, et kui osalejatel oli peale konverentsi enamjaolt mõnus tunne, siis meie meeskonnal oli see tunne topelt mõnus, mis näitas, et me olime VORMIS.

Kohtumiseni järgmisel korrakaitsekonverentsil 2011. aasta märtsis.

Korraldajate nimel
Helin Vaher ja Margus Kotter

FOTO: JAAN RÖÖMUS

Korrakaitsepolitsei teenetemedalite saajad: Jüri Merits, Villu Vane, Raimond Träss, Hannes Heinsar, Tiit Jõgi, Lembit Kalda, Svetlana Safronova, Harry Andersson, Ivar Dubolazov, Aleksandr Naidis, Peeter Rehema, Kalvi Almosen, Ülle Koha, Ain Lepik, Ahti Viispert, Jaak Kiviste, Siiri Pars, Reino Püvi, Tiit Kant, Janek Ardon, Ly Kallas, Taavi Kirss, Regina Koemets, Jelena Simonova, Kalev Toomingas, Raimo Kiveste, Aivar Toompere

Korrakaitsepolitsei konverents arvudes

- 400 osalejat
- 51 korraldajat
- 4 projektorit
- 6 arvutit
- 2 kaamerameest
- 3 fotograafi
- kümnete meetrite kaupa juhtmeid

Vasakult seisavad Rain Kuus, Eveli Kauksi ja teenistuskoer Gandalf, Markus Sarapuu, Kristina Mitt, Kalvi Randma, Andrus Kostõgov ja Ain Limbak. Esireas on vasakult Sirje Oru, Raili Siimann ja Aivo Kalgan.

Mine metsa!

FOTOD: JAAN RÕHMUS

Toimetulekukursus valmidusüksusele – see kõlab nagu pealkiri koolitusguru programmist. Kas on tegu kursusega, kus õpetatakse kodupeerinasi mõistlikumalt tarbima, või ekstreemse budistliku laagriga, kus karastatakse keha ja vaimu?

Õigupoolest ei kummagagi. Tegemist on sootuks n-ö rohelisel piiril töötavate ametnike täiendusõppega, kus õpetatakse looduses toimetulemist. Ehk teisisõnu jagatakse teadmisi söödavate taimede, kaardi ja kompassi järgi orienteerumise, joogi-vee hankimise, veetakistuste ületamise ning teiste metsatarkuste kohta.

Esmaspäeva hommikul tervitab Valgas valmidusüksuse ees toimetulekukursuslasi ere päike ja suvesoojus. Tarvilikud asjad pakitakse seljakottidesse, seljakotid autodesse ning osalejaid ootab esimene ülesanne – motoriseeritud rännak esimesse tugikohta. Laagrialale jõudnud, tuleb õppuritel leida sobiv paik, et panna üles jaotelk, mis jääb paariks päevaks nende edasise tegevuse keskuseks. Laagri-

paiga valikul tuleb lähtuda sellest, et see peab jääma kõrvaliste isikute eest varjatuks ning on ligipääsetav ka sõidukiga.

Kile ja okste abil üle jõe

Kui laagripaik on edukalt leitud ning telk üheskoos püsti pandud, asutakse Valga valmidusüksuse juhi Rain Kuusi näpunäidete kohaselt valmistuma veetakistuse ehk jõe ületamiseks. Kuidas seda siis teha, kui käepärast pole paati, jõgi on külm, piisavalt lai, sügav ning kiire vooluga? Üllatavalt töökindla ja lihtsa parve saab ühe võimalusena ehitada koormakilest ning peentest lehtpuuokstest. Esmalt laotatakse kile laiadeks, seejärel kuhjatakse sellele ringikujuliselt oksid hoolega jälgides, et okste

teravad ja jämedad otsad jääksid ringi keskele. Kui paras kuhi oksid on kokku kogutud (ning jõekallas ühtlasi võsast puhtamaks saanud), keeratakse koormakile otsad kuhja keskele kokku ja pingutatakse nõoriga. Kaval trikk on keerata koormakile otsa sisse käbi või kivike, mille ümber on hea sõlme siduda. Ühtlasi kinnitatakse nüüdseks moodustunud „palli“ külge pikk nõör, millega saab hiljem parve ühelt kaldalt teisele tirida.

Esimesena ületab jõe laevukesega Rain ise, kellele kursuslaste nägudelt peegelduv ebausk ei jää märkamata. Kasutades üht pikka tokki nagu süsta auru, on Rain peagi teisel kaldal. Nüüd pole muud kui kogu rühm teisele kaldale ja seejärel tagasi. Proovitakse laevukest üksi ja kaks – ära see ei upu.

Mäha kogumine toorelt männilt. Kuivatatud niineribadest valmivad kakukesed.

Koormakilest ja peentest lehtpuukstest saab ehitada üllatavalt töökindla parve.

Koer Gandalf saab teisele kaldale päris omal jõul ja ilma parveta.

Järgmiseks räägib Rain jõekaldal unna valmistamisest. Kalameestele pole see lihtne püügivahend võõras – tegemist on ühe passiivsemat sorti õngevormiga. Ümber kummilapatsi või puutoika keritakse viis kuni kümme meetrit tamiili või nõõri, mille otsa kinnitatakse peene trossi otsas olev konks. Konksu otsa omakorda käib väike söödakala.

Toika abil ankurdatakse unnad jõekaldasse selliselt, et söödakala jääb ilusasti vee sisse ujuma ning sööjaid ootama. Kui suurem röövkala saagi hambusse haarab ja minema ujub, kerib ta tasapisi unna küljes oleva nõõri lahti. Nii saab näiteks havi rahulikult sööma ujuda ning sööda sügavale ku-

Esimesena ületab jõe laevukesega Rain ise, kellele kursuslaste nägudelt peegelduv ebausku ei jää märkamata.

gistada. Hommikul vaadatakse unnad üle ning hea õnne korral on maitsev suutäis olemas.

Õhtul peavad kursuslased unna valmistama, söödakala püüdma ning viimase ja mitte vähem tähtsa ülesandena söödavaid või ravimtaimi leidma, nii palju kui koguda osatakse. Peale selle tuleb ette valmistada üks toores männipalk. Miks seda vaja on,

selgub hiljem. Ülesanded kätte antud, jäetakse kursuslased omapäi.

Männimähast kakukesed

Hommikul tervitavadki meid reipad õppurid kogutud taimedega. Unnad pole kala küll toonud, kuid söödakala on kenasti kätte saadud ja öö läbi potentsiaalset röövlit oodanud. Kogutud taimede hulgas on mitmeid kasulikke või söödavaid taimi – raudrohtu, maasikaid, nõgest, võilille, pohlavarsi ja paar kukeseent. Üles pole leitud aga sealkandis ohtrasti leiduvat põdrasammalt ega kanarbikku. Rain jagab meie metsades leiduvate taimede kohta infot nagu entsüklopeedia: raudrohuga hõõrumine aitab eemal hoida putukaid ning raudrohust valmistatud

Toimetulekukursusest

Kursus on jagatud kaheks ühe nädala pikuseks õppetsüklikuks – üks talvel ja teine suvel, et anda ülevaade eri aastaegadel vajaminevatest oskustest ning teadmistest. Talvine loodus pole sugugi nii andestav kui suvine ja seetõttu tuleb läbida mõlemad osad.

Lõuna Prefektuuri piirivalvebüroo valmidusüksusele korraldatud suvisel toimetulekukoolitusel, millest võttis osa 18 inimest, harjutati liikumist maastikul kaardi ja kompassi järgi, luuretegevust, välimajutuste rajamist, vee ja toitainete leidmist ning veekogude ületamist. Osalejad pidid

toime tulema ilma standardsete abivahenditeta.

Säärased harjutused annavad ametnikele teadmisi ja oskusi toimetulekuks pikemate rännakute läbimisel, õpetavad hoidma ja säilitama teovõimet pikemaajalisel viibimisel välitingimustes, täiendavad tegutsemisoskusi ekstreemsetes ilmastikuoludes ja situatsioonides, parandavad orienteerumisoskust ning arendavad psühholoogilist vastupidavust stressiolukordades. Tähtsad on teadmised ja oskused, kuidas hädaohte vältida.

Kommentaar

Olen sellistesse väliõppustesse alati positiivselt suhtunud. Annavad need ju teadmisi, mida saab kasutada reaalses olukorras, kui peaks mingil põhjusel pikemaks ajaks metsa jääma. Hea oli taas orienteerumist meelde tuletada, keegi ära ei eksinud, kõik jõudsid omal jõul metsast tagasi laagrisse. Kõik päevad olid sisutihedad, niisama passimist polnud. Palju tarkust sai juurde ka ravimtaimedest, eriti angervaksast. Uus asi, mida varem pole teinud, oli parve ehitamine. Eriti tahaks kii-

ta meie naisi, kes väga vapraalt selle kõik läbi tegid, ei olnud mingit virinat, kuigi ilmad olid palavad ja igasugused mutukad pidevalt kiusasid. Üleüldse oli ülivahva meeskond, kellele võis igati lootma jääda. Nendega läheks luurele küll.

Aivo Kalgan

Lõuna Prefektuuri piirivalvebüroo välispiiriteabetalituse juhtivpiirivalvur

teel on kõha lahtistav toime. Lisaks korrastab raudrohutee seedetegevust, neerude tööd, vereringet ja südametegevust. Kuusekasvud sisaldavad seevastu hulgaliselt C-vitamiini, angervaks alandab palavikku, kanarbikutee rahustab, vaarikatee ravib külmetust ning tammeterudest tehtud jahust saab pärast leotamist koguni leiba küpsetada.

Taimetarkus laiali jagatud, asutakse maas lebava männipalgi juurde. Mida müstilist siis selle toore männiga peale hakatakse? Ega muud kui kogutakse mähka. Männi mähk ehk pealmise kõva koore ja puu vaheline pehme niineosa kogutakse pikkade ribadena kokku ning pannakse päikese kätte kuivama. Hiljem saab sel moel kuivatatud niineribad ära jahvatada ja kakukesteks küpsetada. Saadud energiahulk pole küll suur, kuid kakukeste valmistamisele kulutatud aeg aitab peletada üksindust, mis on üks pikalt looduses viibija vaenlastest.

Lihntne veelõks

Järgmisena asutakse uurima üht huvitavat vee saamise moodust. Lageda koha peale kaevatakse maasse ligikaudu poole meetri sügavune ja umbes

Laagripaiga püstitamine

➤ Rain jagab meie metsades leiduvate taimede kohta infot nagu entsüklopeedia: raudrohuga hõõrumine aitab eemal hoida putukaid ning raudrohist valmistatud teel on kõha lahtistav toime.

sama lai auk. Selle põhja augu keskele asetatakse kogumisnõu, misjärel kaetakse auk kilega, mille servad fikseeritakse mätaste või muu käepärasega. Kõige tipuks pannakse kile keskele üks väike kivi või muu raskus. Sel moel valmib lihtne veelõks, mis kogub maapinnast aurustuvat vett. Vesi koguneb aurustudes kilele ning tilgub kivi poolt alla vajutatud kohast kogumisnõusse. Lihtne ja praktiline.

Viimase ülesandena asuvad kursused individuaalsele orienteerumisrajale. Igaüks saab kaardi, määrab koordinaatide järgi instruktori juhendamisel kontrollpunktid ning asub

seejärel rajale. Rada pole lühike ning punktid paiknevad maastikul, seega kerge ei ole kellelgi. Orienteeruma tuleb minna ju täisvarustuses ehk koos seljakotiga.

Katsumused on sellega aga alles algamas – kursuslasi ootab terve nädal ümberpaiknemisi, ülesandeid, orienteerumist ning kaardiõpet. Vaatlus- ja luureülesanded ning metsatarkuste omandamine on toimetulekukursuse kindlad osad.

Milleks sellist koolitust vaja on? Eks ikka selleks, et ametnikud oleksid võimelised vajaduse korral ka nädalate kaupa looduses viibides täitma ülesannet, milleks nad on sinna saadetud, olgu see siis mõne kindla objekti vaatlus või eriti ohtliku piirilõigu julgestamine.

Sääraseid olukordi, kus ei ole vahetust või pole võimalik varusid täiendada, on igäüks võimeline ette kujutama. Et nendes keerulistes situatsioonides toime tulla, ongi vaja maksimaalselt keskkonda tunda.

Priit Raju

Politsei- ja Piirivalveameti
logistikabüroo isikuvarustustalituse
vanemspetsialist

Valga valmidusüksuse juht Rain Kuus jagab taimetarkust.

Veelõksu valmistamine

Unna valmistamine

Tõnnivakk, ainulaadne tööbörs

Politsei- ja Piirivalveameti loomisel alustas tööd tööportaal Tõnnivakk, millest saab tulevikus terve **Siseministeriumi**

haldusala asutuste tööbörs.

Radar uuris

PPA personaalbüroo värbamistalituse juhtivpetsialistilt Anneli

Villemsonilt, kuidas on käinud Tõnnivaka käsi.

Anneli, sina oled olnud Tõnnivaka juures selle loomisest peale. Miks ja kuidas loodi Tõnnivakk?

Portaali loomise vajadus oli tingitud eelkõige tugiteenistuste töö ümberkorraldamisest 1. jaanuarist 2010, mis tingis ka osa töökohtade kadumise. Et aidata Kodakondsus- ja Migratsiooni- ning politsei- ja piirivalveasutuste töötajatel leida arenguvõimalusi tulevases ühendamis, otsustati luua personaliotsingukeskus, millest ühtlasi kujuneks Politsei- ja Piirivalveameti tööbörs ja mis hõlbustaks personaliotsingut. Kuna tööportaaliga

liitus
k a

Anneli Villemson
julgustab kõiki
Tõnnivakka kasutama.

Siseministerium ning tulevikus liituvad sellega soovi korral teisedki Siseministeriumi haldusala asutused, on Tõnnivaka pidamise eesmärk viia kokku Siseministeriumi haldusalas pakutavad töökohad ja töötajate ootused, millega lihtsustatakse olulisel määral personaliotsingut, võimaldades värbamisspetsialistidel teha suunatud tööpakkumisi ning aidata töötajal leida tema kogemustele, oskustele ja soovidele vastavat tööd haldusala sees.

Tõnnivakka hakati looma 2009. aasta alguses samal ajal Politsei- ja Piirivalveameti loomisega. Kui portaal 2009. aasta augustis tööd alustas, liitus sellega peale Kodakondsus- ja Migratsiooniameti ning politsei- ja piirivalveasutuste ka Siseministerium ning Tõnnivaka kaudu hakkasid toimuma kõigi liitunud asutuste töökonkursid. Keskkonda hakati sisestama nii ühendamisega loodavaid ametikohti kui ka neid, mis jäid vabaks näiteks olemasoleva töötaja lahkumise tõttu. Tõnnivaka lõi OÜ Softexpert ja see põhineb CV-Online'il. Tõnnivakka saab lisada nagu teistesegi tööportaalidesse oma elulookirjelduse, kuid lisaväärtusena saab kandideerija Tõnnivakas kirjeldada väga täpselt, mida ta uuel töökohalt ootab ning soovib.

Kuidas inimesed Tõnnivaka vastu võtsid?

Möödunud aasta lõpp tõi kaasa ebakindlust, sest paljudel ei olnud veel konkreetseid tööpakkumisi. See tähendas omakorda seda, et inimesed olid huvitatud, et nende elulookirjeldus oleks Tõnnivakas üleval. Paljud ütlesid, et Tõnnivaka täitmine on tüütu, ning küsisid, kas niisama ei või töökohale kandideerida. Kardeti ka seda, et kui inimene paneb oma elulookirjelduse üles, siis tema juht näeb seda ja arvab, et inimene pole oma tööga rahul. Seda ei tasu kindlasti karta, sest kandideerimine on teada ainult värbamisspetsialistidele, kes hoiavad igäihte soove saladuses. Tõnnivaka kasutajaks registreerimine ja eluloo kirjutamine ei pruugi alati tähendada soovi kandideerida või väljendada rahulolematust praeguse ametikohaga. See tähendab valmisolekut võtta vastu uusi ülesandeid ning liikuda oma asutuse/haldusala sees.

Kuidas Tõnnivaka kasutada?

Tõnnivakka on lihtne kasutada.

Kommentaar

Olin töötanud 2006. aastast Lääne-Harju politseijaoskonnas väljjuhina, kui tundsin tänavu jaanuaris, et vajan muutust. Nägin siseveebist, et kriisireguleerimise büroosse otsitakse uut töötajat. Et õpin magistrantuuris kriisireguleerimist, otsustasin kandideerida. Kandideerisin vist viimasel päeval. Tõnnivakka oli lihtne kasutada. Registreerisin end kasutajaks, sain parooli ja meili peale kinnituse, et olen registreerunud. Siis lisasin oma elulookirjelduse ja kirjutasin motivatsioonikirja. Paari päeva pärast kut-

suti mind juba vestlusele. Siis sain teada, et kohale kandideeris seitse inimest ning neist kolm valiti vestlusele. Arvasin, et sellisele kohale on rohkem kandideerijaid, aga ju olid siis nõudmised niivõrd suured. Olin väga üllatunud, kui mulle öeldi, et olin konkursi võitnud.

Annika Orav

*PPA korrakaitsepolitseiosakonna
kriisireguleerimise büroo
juhtivkorrakaitseametnik*

➤ Tõnnivaka kasutajaks registreerimine tähendab valmisolekut võtta vastu uusi ülesandeid ning liikuda oma asutuse/haldusala sees.

Kasutajaks registreerinuna on inimesel võimalik kirjutada oma elulugu, vaadata tööpakkumisi ja neile kandideerida. Kui inimene teab, et lähiajal muutub tema elukoht, on hea märkida tulevase töö ootuste alla töö asukoha soov ning vaadata Tõnnivakast, kas soovitud asukohta on tööpakkumisi. Tõnnivaka kasutamise teeb lihtsaks ka see, et elulugu tuleb põhjalikult täita vaid korra ehk iga inimese elulookirjeldus jääb tema kasutajakontole viimati muudetud kujul. Kui inimene on oma elulookirjelduse salvestanud, jääb see tema kontole viimati salvestatud kujul ning vajaduse korral saab seda iga hetk muuta, täiendada või kustutada. Kasutajaks mitteregistreerinuna saab inime-

ne vaadata kõiki toimuvaid konkursse Siseministeriumi haldusala koosseisu.

Kes võiksid oma eluloo Tõnnivakka lisada?

Kõik PPA töötajad. Tõnnivaka eesmärk ongi see, et meil tekiks oma asutusesisene tööbör, millega soodustame organisatsioonisisest liikumist. Tõnnivakaga on liitunud ka Siseministerium ning tulevikus soovivad liituda teisedki Siseministeriumi haldusala asutused. Huvitatud on näiteks Sisekaitseakadeemia, Päästeamet, Harju Maavalitsus ja SMIT. Tulevikus saab Tõnnivakast terve Siseministeriumi haldusala asutuste tööportaali.

Kas Tõnnivaka-laadne tööportaali on riigisektoris ainuke?

On olemas ka avaliku teenistuse konkursiveeb, kus ilmuvad avaliku teenistuse tööpakkumised, kuid riigiasutuses on Tõnnivakk tõesti ainulaadne.

Kui palju on Tõnnivakal kasutajaid?

Septembrikuu seisuga on Tõnnivakas 833 registreeritud kasutajat. On toimunud 151 konkursi, millest 136 on olnud PPA ja prefektuuride ning 15 Siseministeriumi koosseisu.

Kas need on head arvud?

Jah, kindlasti, kuid need võiksid olla veelgi suuremad. Sellepärast tahamegi inimesi julgustada Tõnnivakka kasutama, sest see on hea võimalus liikuda oma asutuse või haldusala sees. PPA värbamistalitus on alati lahkelt valmis kõikidele Tõnnivakaga seotud küsimustele vastama.

Nelli Pello

Radari peatoimetaja

Kuidas sai Tõnnivakk nime?

Tööportaali nimi pärineb Eesti kultuuriloost. Tõnn oli Eesti mütoloogias taluhaldjas, inimeste kaitsja ja hoidja. Tõnnivakk loodi igas talus ning sellesse koondus läbilõige talu elust, osa kõigist väärtuslikest asjust. Uskumuste kohaselt oli Tõnnivakk õnne, hea käekäigu ja viljakuse allikas.

VW Transporteris on ruumi kinnipeetud isiku, erivarustuse ja materjalide vormistamise jaoks. Pildil väljuihi buss

FOTO: JAAN RÕÕMUS

Sõidukist mobiilse töökohani

Sõjaväelased, politseinikud ja piirivalvurid on oma tööülesannete efektiivsemaks täitmiseks kasutanud **kõiki ajastule omaseid transpordivahendeid**. Enne mootorsõidukite tulekut olid nendeks eelkõige ratsahobused ning veovankrid, mõnes maailmajaos ka näiteks kaamelid.

Aja möödudes ja tehnika arenedes võeti jõustruktuurides kasutusele uued sõiduvahendid, millega läbiti vahemaad suurema kiiruse ja mugavusega. Püüti leida lahendusi, kuidas asendada hobuveokeid selliselt, et veok ei oleks sõltuvuses hobuse füüsilisest seisukorrast või toitmisest.

Selleks leiutati muid jõuallikaid, nagu auru-, elektri- ja sisepõlemismootorid. Need mootorid paigutati algul hobuvankritele ning hiljem juba spetsiaalselt kohandatud ratastega raamidele, lisades juhtimismehhanismid ja kütuse tagavara hoidmise kohad.

I maailmasõda tõi kaasa eriotstar-

ATV mobiilne töökoht

FOTO: MATTI TINT

Motopolitsei

FOTO: PRIIT TUUNA

Arhiivifotod Eesti piirivalveautost, mootorrattast, hobuvankrist ja jalgratastest ning esimesest politseivagunist USA-s.

beliste sõiduvahendite arengu – sõjaväljadel vajati transpordivahendeid, mida vastane ei suudaks kergete vahenditega rivist välja lüüa ning mis oleksid kiiremad kui hobune. Selleks arendati auru- ja sise põlemismootoriga varustatud sõidukeid tugevama materjalist katetega, mis pidid kaitsma sõidukis olevaid inimesi. Arenduse tulemusel tekkisidki esimesed soomustatud autod, tanketid ja rongid. Kuni 19. sajandini kasutati transpordivahendina eelkõige hobust ja veovankreid. Alates 1900 esimestest kümnenditest võeti käibe intensiivselt uusi vahendeid, nagu jalgrattad, üksikud sõidujaoautod ning mootorrattad. Nende eesmärk oli viia inimesed või kaup punktist A punkti B.

Mootorsõidukid korrakaitsejõududes

Esimese teadaoleva mootorsõiduki võtsid korrakaitsejõud kasutusele 1899. aastal USA-s Ohios Akroni linnas. See oli elektrivagun, mis võis liikuda kuni 26 kilomeetrit tunnis ning mille akude mahtuvus lubas sõita kuni 48 kilomeetrit. Vaguni varustusse kuulusid elektrilised tuled, signaal ja kanderaam. Esimese tööülesandena transporditi selle imesõidukiga üht joobnud meest.

➤ Eesti politsei ideaalilähedane sõiduk on VW Transporter, milles on ruum kinnipeetud isiku- ja erivarustuse jaoks ning peale juhi ja kõrvalistuja koha ka töölaud materjalide vormistamiseks.

Mootorsõidukite arenemisel efektiivsemaks hakkasid ka politsei ja piirivalve peale hobusõidukite kasutama mootorrattaid, sõiduaautosid ja busse ning veesõidukitena paate, kaatreid ja mootorsaane. Ajalooliselt on korrakaitsejõud kasutanud üldiselt standardseid, odavamat sorti masinaid, mis vajaduse korral markeeriti, varustati signaalide ja vilkuritega, hilisemal ajal ka sidetehnikaga. Oluliseks peeti transpordivahendi välimuses just seda, et tavakodanikud saaksid selgelt aru, mis sõidukiga on tegemist. Selleks varustati sõiduvahendid kirjega „POLITSEI“ või piirivalves PV lipuga. Paraku oli aga nii, et kurjategijad või piiririkkujad olid tavaliselt ühe sammu

ees ning nende kasutuses olid kiiremad transpordivahendid, seega tekkis vajadus kiiremate politsei- ja piirivalvesõidukite järele. Leevendust saadi küll kurjategijalt konfiskeeritud sõidukitest, kuid see ei olnud hea lahendus, sest üldjuhul oli neid liiga kulukas ülal pidada.

Mõnes riigis toodeti korrakaitsejate tarbeks erimudeleid, millel oli näiteks võimsam mootor, paremad pidurid ja ülekanne kui standardautol või ka sertifitseeritud spidomeeter kiiruste fikseerimiseks tagaajamisel. Paljud mäletavad miilitsa kasutada olnud „forscheeritud“ mootoriga Žigulisid ja piirivalvurite kasutuses maastikusõidukeid GAZ 69 (rahvakeeles Villis), mis olid parema maastikuläbivusega.

Transpordivahend kui töökoht

Politsei ja piirivalve töö eripära tõttu oli aga peale operatiivse liikumise punktist A punkti B vaja kaasa võtta töövahendeid, näiteks vajasisid kriminalistid mitmesuguseid tööriistu ning piirivalvurid vaatlus- ja seiretehnikat. Samuti oli oluline, et korrakaitsejad saaksid täita tööülesandeid võimalikult kaua ilma transpordivahendist lahkumata. Tasapisi lisati sõidukitele sidevahendeid ja eritehnikat ning otsiti

Pilte välismaalt ehk korrakaitsjate sõiduvahendid on kirjud: India piirivalvurid, Nashville'i SWAT-sõiduk, Egiptuse politsei ja Ukraina piirivalvurid.

FOTOD: J. IERNET

võimalusi kinnipeetud isikute transportimiseks. Tähtis oli leida lahendusi, mis oleksid mugavad kasutada ning turvalised nii korrakaitsjatele kui ka viimastega kokkupuutuvatele inimestele.

Kiire juhtmeta andmesideühendus võimaldab piiramatult ühildada mobiilseid töökohti vajalike andmebaasidega, mis lubab omakorda ametnikul teha päringuid sõidukite registreerimismärkide või isikute kohta n-ö otse põllult. Ka Eesti politsei ja piirivalve sõidukites on niisugused seadmed juba olemas. Jõukamate riikide korrakaitsesõidukites on kasutusel mobiilsed automaatse numbrituvastuse süsteemid, mis on integreeritud politseisõidukitesse ning jälgivad automaatselt möödivate autode registreerimisnumbreid, andes ametnikule märku näiteks varastatud või probleemse sõiduki möödumise kohta. Mobiilne töökoht ongi oma olemuselt midagi enamat kui päringute tegemine. Ennekõike tähendab see ikkagi seda, et kõik vajalikud toimingud saab teha kohapeal. On selleks siis kuriteoteate vastuvõtmine või väärteo vormistamine kuni protokollini välja – kõik see võiks tulevikus toimuda otse sündmuskohal ning selle võiks kohe andmebaasi sisestada.

Eestis kehtivad seadused nõuavad erinevate menetlustoimingute tegemisel rikkujat või kannatanu osalemist vastavate materjalide vormistamisel, seega tuleb selle järgi varustada ka transpordivahendeid. Selleks tuleb leida lahendused, kus menetlustoimingutes osalev isik ei peaks ebamugavust tundma õues seistes ning politseiametnik ei seaks oma tegevusega ohtu enda tervist või andmebaasides oleva info sisu.

VW Transporter - ideaalile lähedal

Eesti politsei ideaalilähedane sõiduk on VW Transporter, milles on ruum kinnipeetud isiku- ja erivarustuse jaoks ning peale juhi ja kõrvalistuja kohta ka töölaud materjalide vormistamiseks. Samas jääb sõidukitel puudu mobiilsusest ja maastikuläbivusest ning nende hind on võrreldes tavaliste sõiduautodega märksa kõrgem. Peale selle on politseiliste ülesannete täitmiseks vaja kiireid ja mugavaid operatiivvärvides sõiduautosid ning vähe silmatorkavaid eravärvides sõiduautosid, millega suudetaks varjatult täita erinevaid tööülesandeid. Majanduslikult on oluline, et enamik sõidukeid oleks sama marki

või tüüpi, sest siis saab neid efektiivsemalt remontida ja vajaduse korral roteerida erinevate üksuste vahel.

Alati on soovid suuremad kui võimalused ning uut ja võimsamat tehnikat tuuakse turule väga palju. Samas ei ole aga kõik uus alati efektiivne või parem kui vana – välise ilu all peituvad uutel asjadel tavaliselt nn lastehaigused. Sestap peavadki Politsei- ja Piirivalveameti põhivaldkonnad koostöös logistikabürooga vaatama väga selgelt üle oma taktikad ning ühildama need tegelike võimalustega. Kui vajalik ressurss puudub, tuleb tegevusi korraldada olemasolevate või kehvemate vahenditega. Tuleb koostada majandusolukorrale vastav sõidukite arengukava vähemalt viie aasta perspektiivis. Arengukava peab sisaldama, mis tüüpi sõidukeid PPA vajab ning millised on nende varustustasemed (ka värvus). Arengukava eesmärk on tekitada nii tööde planeerijatele kui ka töö tegijatele selge arusaam, mida me transpordivahenditelt ootame ning millised on reaalsed võimalused.

Toomas Malva
Politsei- ja Piirivalveameti
logistikabüroo juht

Kõik see oli higi

FOTO: JAAAN RÖÖMUS JA RAIN LÄÄNE

Vastase laagrisse hii-
limine, 50 kg kaaluva
haavatu kandmine,
kohtumine metsanot-
sudega, väga järsud
tõusud ja väga-väga
järsud tõusud - need
on vaid mõned seigad,
millega pistis tänavu-
sel **Erna retkel** rinda
Politsei- ja Piirivalve-
ameti võistkond.

Erna võistluseks valmistumine
ei alanud Politsei- ja Piirival-
veameti võistkonnale just väga
sujuvalt. Esimeseks probleemiks oli
kestev masu, mis seadis piirid varus-
tuse soetamisel. Sõjalis-sportlik võist-
lus nõuab hea füüsilise ettevalmistuse,
teadmiste ja oskuste juures ka head
varustust. Hea varustuse põhielement
on korralik ja kvaliteetne saapapaar.
Pika koormusega võistluse jooksul
kannatab ära magamatuse, nälja ja
kehva ilma, aga kui jalad rivist
välja lähevad, kaob kogu moti-
vatsioon. Suur tänu piirivalve-
major Arne Sirelile, kelle abi-
ga õnnestus hankida vajalik
varustus.

Teiseks raskeks katsumuseks sai
võistkonna komplekteerimine. Nimelt
tabasid mitut kandidaati erinevad
probleemid: kellel oli suveks planeeritud
puhkus, kellel tekkisid tõrked
tervisega. Varasematel võistlustel on
võistkond olnud komplekteeritud
ametnikega piirivalvevaldkonnast,
kuid juba kevadel tekkis idee panna
Erna 2010 võistlusele välja võistkond,
kus oleksid liikmed teistestki PPA
osakondadest. Kuna piirivalvuritel
on varasematest aastatest juba palju
kogemusi ja loorbereid ette näidata
ning nad on politseidki mitu korda
oma võistkonnaga esindanud, haka-
ti otsima kandidaate just nende hul-
gast. Tutvuste, meilide ja helistamiste

Lõpujooksu finiš

kaudu sai võistkond lõpuks kokku. Esimese uue võistkonnaliikmeka jõudsimise Narva-Jõesuus teha paaripäevase treeninglaagri, kuid kõik mehed ei jõudnud enne võistlust tuttavaks saada, rääkimata ühisest treenimisest. See tegi natuke ärevaks.

Muudatused trassil

Võistkonna koosseis sai järgmine: piirivalvekapten Indrek Püvi, piirivalveülemonstaabel Olar Petersell Ida Prefektuuri piirivalvebüroo valmidusüksusest, vanemkonstaabel Indrek Raats korrakaitsepolitseiosakonna kiirreageerimistalitusest ja üleminspektor Kunnar Vahi kriminaalpolitseiosakonna isikukaitsebüroost. Võistkonna tugisikud olid varasema Erna kogemusega piirivalveleitnant Rain Lääne Narva raudteepiiripunkti ning piirivalvevanemkonstaabel Tarmo Hütt Sillamäe kordonist. 2. ja 3. august kulus relvade pealelaskmiseks, puuduva varustuse soetamiseks, eelmiste aastate võistluste ülesannete analüüsimiseks ning varustuse pakkimiseks. Kaalu poolest moodustas varustusest lõviosa toit, mida oli vaja rajale kaasa võtta nelja päeva jagu. Peale Indrek Raatsi, kes oli oma esimesel Ernal, oli teistel aimus olemas, mida rajale kaasa osta. Nagu ta ise hiljem kommenteeris, oskas ta kogu aeg midagi küsida, oli see varustuse, toidu või pakkimise kohta. Kuna PPA

➤ **Pika koormusega võistluse jooksul kannatab ära magamatuse, nälja ja kehva ilma, aga kui jalad rivist välja lähevad, kaob kogu motivatsioon.**

toetusega oli meil valmis varutud ka energiabatoone ja -geele, jäi ainult üle soetada tahkemat toitu ning vett, mida tugisikud meile rajal ainukese abina juurde võisid anda.

Võistlustressil oli Erna Seltsil tänavu hulk muudatusi varuks, esiteks juba Utria dessandil ning Eel-Ernal kasutusel olnud maa-alal liikumine. Nimelt tohtisid võistkonnad liikuda ka teedel, riskides muidugi vastutegevusele vaheläämisega. Vastutegevus võis olla igal pool, kaasa arvatud maastikul. Sestap pidi sel aastal pidevalt valvas olema, et mitte kohtuda vaenlasega. See oli meie liikumistaktikale tagasilöök. Eelmistel aastatel oli vastutegevusel reeglite järgi keelatud varitseda metsateedel, metsasügavustes ning rabades-soodes. Varasematel aastatel kasutasime äärmiselt vähe teid, liikudes rohkem kinnisel maastikul, mis tagas meile ka puhta läbipääsu vastase aladelt. Seetõttu said uued reeglite muudatused meile parajaks proovikiviks. Saab ju teed mööda

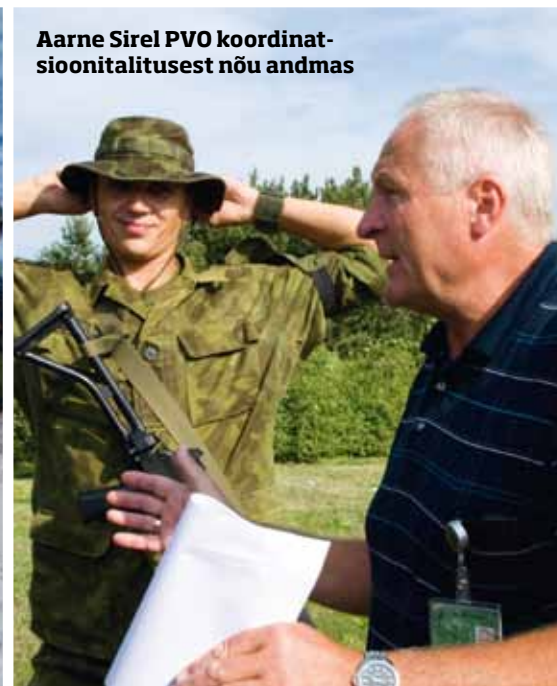
kiiremini liikuda, kuid samas ollakse ise liiga haavatav. Teine muutus, mida juba eelmisel aastal kasutati, oli järgmise punkti koordinaatide saamine. Nimelt sai järgmise kontrollpunkti asukoha teada vahetult viimasest punktist lahkudes, mis ei võimaldanud planeerida (kaardianalüüs) oma liikumismarsruuti pikalt. Kolmandaks ei antud sel aastal mandaadis kätte eelinfot kontrollpunktide ülesannete kohta. Ülesande ja selle täitmise juhised saime kontrollpunkti sisenedes. See nõudis pidevat vaimu selgena hoidmist, olgu see vara hommikul või hilja õhtul. Sooritusi raskendasid ebaselged juhised kontrollpunktide kohtunikelt. Kuna eelmistel aastatel olid ülesanded ette teada ja mandaadis lahti seletatud, anti ka juhtnöörid kontrollpunktides lühidalt. Sel aastal aga niisugusest infost enam ei piisanud. See oli ka meie ainuke etteheide korraldajatele.

Salmistu dessant

Võistlus ise algas traditsioonilise piduliku rivistusega Jüriöö pargis, kus oli meid teele saatmas Põhja prefekt Elmar Vaher. Sealt edasi suundusime tuttavasse Miinisadamasse, kus meid paigutati laevadele, millega suundusime neljatunnisele sõidule Salmistu lahte. Dessant oli nagu alati šõu rahvale, mida ka meedia teiste aastatega võrreldes suuremale publikule edastas. Tõsi, merelt on seda efektselt vaadata kui maalt.

Dessantkompanii randumine

Aarne Sirel PVO koordineerimis- ja sioonitalitusest nõu andmas

Üks erinevusi eelmiste aastatega oli varustuse kontroll, mis toimus kontrollpunktis Charlie, mitte laevale minnes. Sealt edasi liikusime juba luureülesandele, kus oli vaja üles leida ja kaardistada vastase objekt ning koostada ingliskeelne raport. Suurt rolli luureülesande õnnestumises mängis Indrek Raatsi ettevõtlikkus. Ta hiilis julgelt vastase laagrisse, saades palju infot, sealhulgas autode registreerimisnumbreid, vastutegevuse üksuste nimetusi, üksikvõitlejate nimesid varustuskottidelt ja muud. Tõsi, säärane julge teguviis maksis talle lõpuks kätte vahelejäämisega vaenlasele, andes võistkonnale -12 trahvipunkti. Ometi kaalus info, mida ta kogus, mitmekordselt selle üle. Edasi jätkasime liikumist kontrollpunkti Delta, kus esmalt andsime üle luureraporti ja kaardi, mille Indrek Raats oli vaenlase laagrist pihta pannud, ning laskemootori näidistega. Lisaülesandena oli vaja valmistada käepärastest vahenditest püünismiin. Vanade sissidena saime selle ülesandega edukalt hakkama, kuigi kulutasime natuke palju aega. Kontrollpunktides on ülesanded tavaliselt aja peale või etteantud aja jooksul. Kümnetunnise teekonna järel jõudsime kontrollpunkti Foxtrot, kus toimus komplekslaskmine automaadist ja püstolist. Kohtunikepoolne ülesande selgitus jättis soovida. Et oli varajane hommik, arvasime esmalt, et põrusime natuke, aga hiljem tulemusi

PPA meeskond kontrollpunktis India

Boonusülesandena tuli kontrollpunktis India läbida maa-ala autorehvide abil jalaga maapinda puudutamata.

PPA tugirühma liikmed Rain Lääne ja Tarmo Hütt

Kuulipildujapesa hävitamine lõhkepakettide ja värvipallirelvadega

vaadates selgus, et olime seal karistuspunktide järgi neljandad.

Maastikul edasi liikudes jõudsimme kontrollpunkti Golf, kus korraldajad olid ette valmistanud meditsiiniülesande, mille legend oli paadiõnnetus. Kuna jõudsimme sinna ajavaruga, saime punkti lähedal natuke magada. Punkti sisenedes olime veel unised ja ülesande täitmine ei kulgenud just kõige paremini. Üldiselt tegutsesime veidi pääniliselt ning mõttetult palju sebildes. Edasi jätkus teekond kontrollpunkti India, mis oli avatud komplekspunkt. Seal olid järgmised ülesanded: miiniväljast soomukitele turvalise tee rajamine, milles me põrusime täielikult juhtnööri vääriti mõistmise tõttu; erinevate relvade kokkupanek, kus kõikide relvade detailid olid lahtivõetuna ühes hunnikus; kuulipildujapesa hävitamine värvipallirelvade ja lõhkepakettidega; kaardi harjutus, kus tuli minuti jooksul jätta meelde andmed kaardil ja kanda need mälu järgi tühjale lehele; lahingutehnika tundmine

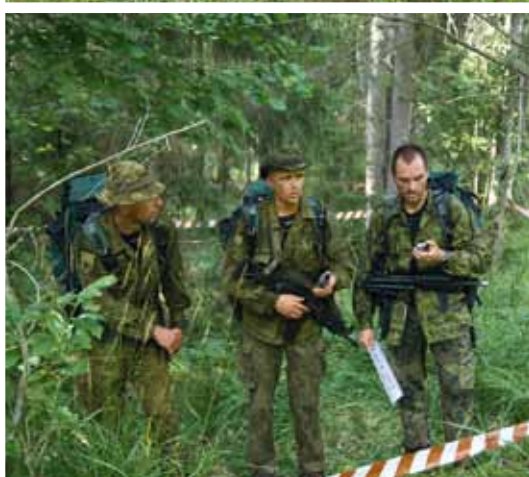
➤ **Suurt rolli luureülesande õnnestumises mängis Indrek Raatsi ettevõtlikkus. Ta hiilis julgelt vastase laagrisse, kust sai rohkesti kasulikku infot.**

fotodelt. Enne Indiat oli ka kontrollpunkt, mis ei olnud kohustuslik, kuid mis andis boonuspunkte. Sinna enimik võistkondi kiire ajagraafiku tõttu ei jõudnud, nende hulgas ka meie. Indiaski oli boonusülesanne, kus tuli autorehvide abil läbida maa-ala jalaga maapinda puudutamata. Meie sooritust oli vaatamas ja kaasa elamas peadirektor Raivo Küüt. Kuna olime süvenenud ülesandesse, siis alguses ei märganudki teda. Alles ülesande lõpus, kui ta meil kätt surus, saime aru, kellega tegu. Igatahes andis see posi-

tiivse laengu ja innustas edasi liikuma, kuigi jalad olid kõigil vähemal või rohkemal viisil juba kurnatud.

Kontimurdev ülesanne

Komplekspunktist väljudes said kõik võistkonnad kontimurdva ülesande. Nimelt anti kaasa haavatu, kelle pidi kandma järgmise kontrollpunkti, kuhu oli üle kümne kilomeetri. Teekond kulges valdavalt Valgejõe luhdades ja soodes. See oli enamikule võistkondadele tõsiseks proovikiviks, kuna haavatuks osutus 50kilogrammine liivakott. Haavatu kandmisest loobus kas kohe alguses või poolel teel kaheksa võistkonda. Nagu mitmed võistkonnad nii tükeldasime ka meie haavatu neljaks võrdseks osaks ning jagasime omavahel ära. Sellegipoolest olime kandami raskuse tõttu sunnitud iga 15–20 minuti järel puhkepause tegema, millega kaotasime palju aega, aga haavatu viisime grammigi kaotamata sihtpunkti. Poolel teel asus kont-

Relvade
kokkupanekKontrollpunkti
säabumine

rollpunkt Juliet, kust oli võimalus saada boonuspunkte, aga kuna oli öine aeg ja lisaraskuse tõttu suur väsimus, vaidlesime pikalt, kas on mõtet lisenergiaid ja aega raisata.

Langetatud otsus oli õige ning Indrek Püvi ja Kunnar Vahi läksid seda ülesannet sooritama. Punktis oli üllatuslikult vaenlase tugipunkt ning üles seatud varitsus, kuhu meie silme all nii mõnigi võistkond sirge seljaga sisse marssis ja väärtuslikke elusid kaotas. Sealt saadud info põhjal hommikul kontrollpunktis Kilo koostatud raport andis meile 100 plusspunkti, mis osutusid lõpuprotokollis väga olulisteks punktideks. Lõpujooksu starti – kontrollpunkti Lima – oli distants lühike ja aega palju. Saime piisavalt end koguda süües, puhates ning jalgu hooldades. Imestasime, miks olid korraldajad enne lõpujooksu algust asja nii lihtsaks teinud. Saime veel enne viimast pingutust kontrollpunkti lähedal metas mõnusalt aega parajaks teha.

Kontimurdev ülesanne

Lõpujooksu stardis ütlesid kohtunikud, et kogu rada on orienteerumislindiga tähistatud. Naersime selle peale, kuna koordinaatide järgi oli finišisse Läsna umbes viis kilomeetrit. Üllatus oli aga suur, kui selgus, et rada oligi kuni lõpuni lindiga tähistatud ja kulges ühelt kõrgendikult teisele, läbi rabade, tuulemurdude, sekka mõningad soised kohad, mis õnneks kuiva suve tõttu eriti märjad ei olnud. Rajameistrite käest poolel rajal küsides selgus, et nad kasutasid raja tähistamiseks üheksa kilomeetrit orienteerumislinti. Ühel mäkketõusul tuli roomata okastraadi all kotti enda järel vedades ning riidesse okastraadiga tuulutusauke tehes, lisaks läbida võrkudest ja palkidest erinevaid takistusi.

Kõrgendike kohta lisame Indrek Raatsi kommentaari: järsud tõusud, väga järsud tõusud, väga-väga järsud ja pikad tõusud. Kuna tempo oli meil alguses väga kiire, siis läks nii mõnelgi peaaegu pilt taskusse ning pidime hoo maha võtma. Poole trassi peal oli järve, kus Raats kasutas võimalust ennast värskendada ning kastis pea paar korda vette. Mina julgestasin seda tegevust, hoides teda kraest kinni. Üle järve istunud seltskonnal võis jääda küll imelik mulje, et mis uputamist me seal

korraldame. Igatahes saime seejärel jälle kiiremas tempos jätkata. Finišis olime õnnelikud, et jama läbi sai. Olime märjad, nagu oleks ujumas käinud, aga kõik see oli higi.

Kohtumine metsanotsudega

Eraldi võiks mainida seika, kui ühel ööl, tehes puhkepeatust kuuskeede all, kuulsime ühe võistkonna lähenemist. Jäime hästi vaikseks ja mõtlesime, et teeme neile ehmatamisega natuke külma. Ootame, tulevad vaikselt, aegajalt peatudes, isegi natuke liiga tihti peatudes. Üllatuseks kostis äkki päris lähedalt metssigade rõhkimist. Nüüd olime meie need, kes said ehmatuse osaliseks, ja Indrek Raats oli see, kelle käes oli väkikiirelt püstol. Õnneks said metsanotsud aru, et sinna pole vaja ronida, ja lahkusid. Taskulampidega metsaalust valgustades avastasime, et olime puhkepeatuseks valinud metssigade magamiskoha.

Kokkuvõttes jäime kõik võistlusega rahule. Kuigi olime tuttavaks saanud alles enne võistlust, sujus tegevus hästi. Hea oli ka meie omavaheline läbisaamine, mis sedalaadi võistlustel on ülioluline. See oli üks parimaid seltskondi, kellega säärasel võistlustules koos on olnud. Vajaka jäi vaid eelnevast koostreenimisest, millega oleks ehk nii mõnegi ülesande paremini sooritanud.

Loodame, et PPA toetab sõjalis-sportlikel võistlustel osalemist ka edaspidi. Järgmisel aastal on Erna võistlusel edukaks osalemiseks tarvis osa võtta talvisest Utria Dessandist ja kevadisest Eel-Ernast, saades sealt väärtuslikke kogemusi. Nendel võistlustel saavad esimest korda osalejad end proovile panna. Nagu öeldakse, parim treening on võistlus. Lõpetuseks üleskutse kõigile, kes on huvitatud enese proovilepanekust sõjalis-sportlikel võistlustel, andke endast ise märku.

PPA meeskond tuli Erna retkel 24 võistkonna seast seitsmendale kohale.

Olar Petersell

Ida Prefektuuri piirivalvebüroo valmidusüksuse vaneminstruktor-juhtivpiirivalvur

Oli öö nagu ikka siis

FOTOD: JELENA FILIPPOVA

Kella seitsmeks öhtul olen Jõhvis, nagu **prefekt Aldis Alusega kokku lepitud**. Prefekt laseb mind prefektuuri uksest sisse ja liigume teisele korrusele. Selgub, et me pole selles öhtuses majas kahekesi.

Sõidukijuhi dokumentide kontroll

Instruktaž Jõhvi politseijaoskonnas enne vahetusse minekut

Siseminister proovib uut, täpset alkomeetrit.

Ühes kõrvalruumis on toimumas Ida-Viru ametiasutustes ilmselt tavapärase tegevus – eesti keele õpe. Tervitan õppureid, kes vastavad, et õpingud sujuvad hästi. Prefekti kabinetis taaskohtun piirivalvuriametist tuttavaks saanud Magnumi poolsaabas- tega. Politseivorm selga ja kaheksaks Jõhvi politseijaoskonda instruktažile. Patrullteenistuse vanem politseleitnant Sergei Andrejev ja Jõhvi politseijaoskonna juht politseleitnant Urmas Sibrits teevad meile olukorra selgeks: metalli kokkuostuhinnad on tõusnud, mille tagajärjeks on teadagi mis. Seega tuleb silm peal hoida kaubikutel (ühel ka pärast hoiame). Soe ilm on toonud välja narkomaanid. Minu ülemuseks saab vanemkonstaablist välijuht Annika Kivimägi, kelle paarimees on Mait Viese, värske konstaabel, kellele mul endal on õnnestunud Paikuse politseikooli tunnistus pihku pista.

„Oli öö või oli päev ... ta oli sellega harjunud, et igal pool kui võluvael jäid kõik teised ta varju.“ Need on teatavasti Smilersi laulu „Annika“ algussõnad. Huvitav ongi see, et sõltumata sellest, kas vahetus algab hommikul või öhtul, on tegemist tööpäevaga ning lõuna võib olla pool neli öösel Jõhvi Statoilis kuuma kakao kujul. Tööpäeva alguseks on meil ka väljakutse olemas. Kutse oli Ahtmes asuva AS Kohtla-Järve Soojuse katlamaja juurde, mille aknaid marakrattid betooniaia tagant kiviga sisse visata armastavad. Nii on ka seekord. Kaks akent on sisse visatud. Paneelihunniku otsas istub kaks koolitüdrukut, kes meile marakrattide nimed annavad.

Peretüli Kohtla-Järvel

Kusagil peab olema see koht, kus vastatakse inimeste poolt numbrile 110 tehtud kõnedele ja kust me oma töö-

Annika Kivimägi leiab Jõhvi kesklinnast kuuse alt kodutu naise.

Sündmuskohal - Kohtla-Järvel lõhuti aknaklaase

ülesanded saame. Jõhvis on niisugune koht tõepoolest olemas. Politseijuh-timiskeskuses ütleme „Tere!“ meie tööga kindlustajatele ning viskame arvutimonitoril pilgu kaardile, et saada ülevaade Ida Prefektuuri patrullide paiknemisest. Edasi siirdume Kohtla-Järvele. Teel räägib Annika oma vä-lijuhitööst. Kaugel see Kohtla-Järve Jõhvist ikka on. Olemegi päral. Linn tundub rahulik. Esimene soe õhtu sel kevadel on toonud noored Keskallee pinkidele, esialgu tüdrukud oma pun-dis ja poisid natuke eemal. Nii meist jääbki. Kohtla-Järve suuruses linnas võib üht-teist juhtuda teisipäeva õhtulgi. Üks peretüli ootabki lahendust.

Kui meie kohale jõuame, lahendab Kohtla-Järve patrull juba asja. Pere-emalt küsitakse, kas ta tahab avaldust teha. Tal tegelikult põhjust on, sest jommis pereisa on lai leht ja vägivald-ne, muidu roosade villaste sokkidega väike mees. Pereema ütleb (vene kee-les): „Teie olete võim ja teie ütlete!“ Jääb nii, et pereisa magab Jõhvi aresti-majas ja avaldust ei tule. Kohtla-Järve ööoludega edasisel tutvumisel püüab meie pilku üks ATV. Juht on turva-varustuses, tagaistuval tüdrukul aga lokid lehvimas. Meie peatumismär-guanne ATV meest ei huvita. Järgneb kümnekond minutit kiiremat sõitu, mis meie jaoks lõpeb linna taga põl-lul. ATV on maastikul parem kui poliitsei käsutuses olev Škoda, selleks ta ju ATV ongi. Paari tunni pärast oleme kolleegide abiga kõva tee peal tagasi,

kuigi minu värske univorm on porilä-rakaid täis. Jõhvis kulub järgmine veerand tundi enese harimiseks, otseses mõttes. Jälle enam-vähem võitlusval-mis, pöörame sisse kriminaalpolitsei krundile. Selle õues asuva kuuse all ööbib üks memmeke (tegelikult ei saa natuke üle kuuekümnepaastase naisterahva kohta nii öelda, aga see hinnang tundub kõige viisakam). Politsei jaoks on tegemist tuntud kodutuga, kel on politseiandmebaasides kõvasti tähe-märke. Oma olemuselt on need sar-nased: alkoholiseaduse § 70. Sel ööl jõuab ta kuuse alt varjupaika.

Mulle tutvustatakse ka Viru Vang-la juures tegutsevat arestimaja. Pa-rasjagu on sinna toodud üks üksik naisterahvas (nüüd kasutaksin preili mõistet). Temale kutsus politsei ta vend. Õde oli tulnud oma võlgu sisse nõudma ning oli joogist sõjakas. Kuna ta oma koduvõtmeid ei leidnud ega ühtegi sõbrannat nimetada ei osanud, tõi patrull kaitsetu rahaga naisterahva arestimajja. Preili saadeti selginema, 5430 krooni jäi teda hommikuni poliitseinike kätte ootama.

Tere hommikust, Jõhvi

Ongi kell juba pool neli hommikul ja aeg on lõunat võtta. Teeme seda nagu politseinikud ikka bensukas. Soe ka-kao annab kaloreid ning võimaldab hommikuni hakkama saada. Pärast seda tuleb auto tagaistmel tukk vägisi peale. Eilne tööpäev ju ka selja taga.

Enne hommikut astume sisse jaoskon-da. Küsin Annikalt, kaua ta arwab, et kannataks niimoodi patrullis käia. „Väga kõrge vanaduseni käia ei saa,“ arwab nii Annika kui ka Mait. „Sa pead olukorrast üle käima, mitte ise abi vajama!“ Annika pakub, et 45 elu-aastani aitab küll.

Kuue paiku läheme tee äärde vaata-ma, kuidas Jõhvi ärkab ja inimesed lii-kuma hakkavad. Keegi ei kiirusta ning turvavöö mõte on kõigil juhtidel selge. Ongi kell kaheksa saamas ja meie töö ülevõtjad majja tulemas. Patrullid tee-vad oma ettekanded. Täna võimaluse eest asjast osa saada. Tallinnas ootab mind Ida-Virumaa tegevuskava ette-valmistamise koosolek. Annika jääb ilmselt veel pabereid vormistama, enne kui Tudulinna kanti kodutallu pääseb. Sinna on külarahvale vaja ilmselt toi-dukraami viia, sest suurvesi on vajaliku silla minema viinud. Mait läheb teiste poistega kamba peale üüritud korteris-se. Kui kauaks ta Ida-Virumaaga seo-tuks jääb, näitab aeg.

Tegelikult ei ole Annika laul üld-se Annikast: „ei valinud kohta ega vahendeid, tal oli vaja vaid raha.“ Säärase suhtumisega politseis läbi ei lööks ega valiks ka üks Ida-Virumaa tüdruk politseiametit. Seda tööd peab armastama. Aga kuidas selle ööga siis kokkuvõtlikult oli? Kevademärkidega, argine, mulle väga huvitav kogemus.

Marko Pomerants

siseminister, töövარი 13. aprilli ööst

Mängime mä

„Mälumängur teab igasugust prahti, mida normaalne inimene ei tea,“ põrutab Politsei- ja Piirivalveameti jurist Aare Hõbe. Räägime Aare ja tema kolleegi Tiina Velletiga nende ühisest hobist – **mälumängust**. Aare ja Tiina on ka need, kes panevad kokku Radari mälumängu.

Aare tegi mälumänguga esimest korda tutvust juba väikse jõmina ehk umbes 10aastaselt. „Noorte Häales oli selline rubriik nagu „Viimane veerg“, kus oli igasuguseid kilde ja fakte. Seal jäid asjad iseenesest meelde. Aga kui koolitööd küsiti, siis oli pea tühi,“ muigab Aare. Eraldi trenni mälumängu jaoks on ta teinud vaid kahel korral ja mõlemaga pani puusse. „Kunagi oli Valgamaal koolidevaheline mälumänguturniir. Mul läks päris hästi, muudkui võitsin. Siis mõtlesin, et asi hakkab tõsiseks minema, ning hakkasin trenni tegema. Lugesin entsüklopeediaid jne. Aga siis läks kõik sassi. Tuleb täpselt selle pealt mängida, mis olemas on. Muidugi aitab kaasa suur lugemus.“

Tiina on Aarega nõus. Temagi ei tee eraldi mälumängu jaoks trenni. „Mina olen väike tegija, ma pole päris mängudest osa võtnudki,“ jääb ta tagasihoidlikuks. „Ma ei nimetaks mälumängu isegi hobiks, vaid lahedaks vahelduseks.“ Mälumäng hakkas Tiinat huvitama umbes 2004. aastal, kui toonases Põhja Politseiprefektuuris läks pressiesindaja Timo Tarve eestvedamisel lahti mälumängu melu. Kõige aktiivsemad mängijad olid Tiinaga sama koridori peal. Kohvipausidel lahendati Postimehe mälumängu ning küsiti üksteiselt põnevaid küsimusi.

Kuna Tiinat huvitavad filmid, teater ja muu kultuuriasi, siis on need ka valdkonnad, milles ta end mälumängus kõige mugavamalt tunneb. „Kui valdkond huvitab, jäävad asjad iseenesest meelde,“ räägib Tiina. „Näiteks sport huvitab mind ainult teatud maani. Numbrit

inimene ei ole ma üldse.“ Aare tunneb end seevastu kui kala vees ajaloooteemadel. Ajapuuduse tõttu mängib ta mälumängu viimasel ajal üsna harva. „Tööd on nii palju, et lihtsalt ei ole mahti. Vastasti võtsin paaril korral aastas osa mälumängusarjast,“ sõnab Aare.

Koostada raskem, mängida kergem

Tema sõnul on mälumängu mängida märksa lihtsam kui koostada. „Koostamine nõuab tööd ja vaeva, mida ma eriti ei viitsi näha. Sellepärast koostasingi oma esimese mälumängu suhteliselt hilja – keskkoolis,“ naerab Aare. „Võitja võis saada maksimaalselt 15 punkti, aga sai hoopis neli. See oli ilmselge puusse panek.“ Ta selgitab, et üldiselt järgivad mälumängu koostajad sellist reeglit, et võitja võiks saada 75 protsenti punktidest. Kui saab rohkem, on küsimused liiga kerged; kui vähem, on küsimused liiga rasked. Viimasele kohale jäänud võistkond võiks saada 25 protsenti vastustest. Politseija Piirivalveameti esimesel mälumänguturniiril, mis peeti maikuus, pidasid need reeglid Aare kui ühe korraldaja rõõmuks täpselt paika.

„PPA mälumäng läks päris hästi,“ kinnitab Aare. „Osalejaid oli väga palju, mahtusime napilt saali ära. Osalejad olid ka üsna heal tasemel – rabelemine oli tasavägine.“ Peale Aare koostasid küsimusi politsei mälumänguleegionär Ain Lepikult ja jurist Margit Maidla. „Kui kaks meist arvas, et küsimus sobib, siis läks see loosi,“ räägib Aare. „Klassikalises mä-

FOTO: NELLI PELLO

luga

Mälumängurid entsüklopeediaid pähe ei õpi - loeb see, mis iseenesest meelde jääb, kinnitavad Tiina Vellet ja Aare Hõbe.

lumängus peab olema igal küsimusel topeltkontroll ehk kaks allikat, kust väidet kontrollida. Kõikide küsimuste puhul meil päris kahte allikat ei olnud, sest mäng ei olnud mõisa peale. Kuna koostajad on kõik kogenud mälumängurid, siis ütles, et kõva kontroll oli olemas. Mõnda küsimust oleks võinud paremini sõnastada, kuid juristid võivad aegade lõpuni vaidlema jääda.“

„Küsimused olid väga lahedad,“ kiidab Tiina, kes tuli turniiril koos kolleegide Madis Reimandi ja Raige Penjamiga võistkonnas „Las naised ütlevad“ esimesele kohale. „Esimehe voor läks väga hästi, aga näiteks looduse voor halvasti. Võit tuli meile üllatusena. Tulime ilma plaanita – Margit käskis mängida,“ naerab Tiina ja reedab ühe mälumängu nõksu. „Võistkond tuleb niimoodi kokku panna, et kõik liikmed oleksid erineva silmaringiga. Prefektuuris mängisime kolme samaealise tüdrukuga ja mõned

➤ „Mõttetuid ja kuivi fakte pole mõtet küsida. Küsimus peaks vastajale ka midagi andma.“

voorud läksid meil päris kehvasti. Aga seekord olid teadmised erinevad – igaüks teadis erinevaid asju.“

Mis teeb ühe mälumängu küsimuse heaks? „Mõttetuid ja kuivi fakte pole mõtet küsida. Küsimus peaks vastajale ka midagi andma. See on tunnetuse asi,“ arwab Tiina. „Küsimused peaksid olema sellised, et kui sa isegi kohe vastust ei tea, peaks olema võimalik loogikat kasutades vastust tuleta. Vihjed peaksid nii palju aitama, et kuskilt hakkaks midagi tööle,“ lisab Aare. „Kõige tottram ongi see, kui saad vastuse teada, aga see ei anna sulle midagi. Õige vastus on see, kui reageerid „Issand, ma oleksin pidanud selle peale tulema!“ . Vaat siis oli hea küsimus.“

Kazaa või Zara?

Kuidas valmivad aga populaarsed Radari mälumängud, millele on igal korral arvukalt vastajaid? „Kuna mäng ei käi mõisa peale, ei ole päris kõik

Radari mälumängu küsimused eraldi välja mõeldud, vaid mitmest mälumängust kokku pandud,“ kõlab Aare aus ülestunnitus. „Eks me oleme virutanud teiste küsimusi ka, aga üks ühele pole midagi kasutanud. Paneme midagi juurde või võtame ära või keerame hoopis küsimuse ja vastuse pea peale.“

Kas on olemas mõni saladus, mida mälumänguritel kõrva taha tasub panna? „Oluline on see, kuidas vastuse kirja paned. Näiteks piisab sageli vaid perekonnanime kirja panekust. Kord küsisime eesti kirjanikku, kes on tõlkinud eesti keelde palju Astrid Lindgreni raamatuid. Kes vastas Vladimir Beekman, sai kaks punkti. Kes vastas lihtsalt Beekman, sai ka kaks punkti. Aga kes vastas Aimée Beekman, ei saanud ühtegi punkti,“ selgitab Aare. „Kui täpset vastust ei tea, peab mõtlema, kuidas vastus kirja panna – äkki saab punkti kirja. Ühes mälumängus küsiti faililaadimise programmi. Õige vastus oli Kazaa. Mul trummeldas peas Z-i ja A kombinatsioon, aga ainus, mis tuli, oli Zara. Teadsin küll, et see on pood ja vale vastus, aga panin ikkagi kirja ja kirjutasin veel sulgudesse vastuse järele „või midagi sarnast“,“ meenutab Tiina.

Võib tunduda kummalisena, kuid veel üks nõks, mida mälumänguritel on hea teada, on see, et vastamiseks peab jääma parajalt vähe aega. „Kui aega on liiga palju, hakkad kahtlema ja mõtled üle,“ sõnab Tiina. „Selles mõttes töötab PPA mälumängu formaat väga hästi. Kokku 40 küsimust, kaheksa teemat korda viis küsimust, mõtlemisaega seitse minutit. See on prefektuuri ajast nii.“

Kuna PPA mälumänguturniir näitas, et huvi mälumängu vastu on suur, näib koostajatele, et ühest mälumängust aastas jääb väheseks. „Üritame teha aastas vähemalt kaks turniiri,“ ütleb Aare. „On olnud juttu, et mälumängu võiks korraldada ka prefektuurides, seal parimad välja selgitada ning siis teha PPAs finaalmäng.“

Järgmisel turniiril tahaksid korraldajad kindlasti küsida ka heliküsimusi ehk mängida inimestele helisalvestist ja küsida, kes räägib või laulab. „Tuntud eestlaste helisalvestised enne 40ndaid on magus kaup,“ hõõrub Aare käsi. „Pätsi teavad kõik, aga kui paljud on kuulnud teda rääkimas?“

Nelli Pello

Radari peatoimetaja

Odavise

Jooks

Jõustruktuuride spordimängudest on saamas traditsioon

13. augustil peeti Rakvere spordikeskuses II jõustruktuuride spordimängud, mille võitis Politsei- ja Piirivalveamet. Teise koha sai tihedas konkurentsisis Justitsministeerium, kolmanda koha võitles välja Sisekaitseakadeemia esindus.

Juba teist korda said Rakveres kokku aktiivsed sportlased Siseministeeriumi, Justitsministeeriumi ja Kaitseminsteeriumi haldusala asutustest ning Maksu- ja Tolliametist. Stardijoonel koondus ühtekokku üle 390 sportlase, kes kõik soovisid näidata ainult parimaid tulemusi.

II Jõustruktuuride Spordimängud avati rongkäiguga Rakvere spordikeskuse staadionil. Avasõnad lausused siseminister Marko Pomerants, Rakvere linnaeapea Rannar Vassiljev ja Eesti Politsei Spordiliidu president Kalle Laanet. Sportlaste nimel sai sõna Eesti politsei 2009. aasta parim meessportlane Allar Raja.

Eesti Politsei Spordiliidu president Kalle Laanet avaldas avasõnu lausudes heameelt selle üle, et masu pole suutnud murda Eesti Politsei Spordiliidu püha üritust, ning tänas kõiki, kes traditsiooni jätkumisele oma õla alla on pannud. „Kõige olulisem jõustruktuurides töötavate inimeste puhul on see, et ühtmoodi terve ja treenitud oleks nii füüsiline kui ka vaimne pool,“ ütles ta. „Mul on hea meel tõdeda,

et oleme suutnud oma osalejaskonda võrreldes esimeste mängudega kasvatada. See näitab, et sport on jõustruktuurides au sees. Ei ole välistatud, et tulevikus võtab võistlus ka rahvusvahelised mõõtmel ning järgmistele mängudele ootame osalema kolleege ja sõpru naaberriikidest.“

Päeva jooksul selgitati Lääne-Virumaa eri paigus parimatest parimad nii võistkondlikel kui ka individuaalaladel. Võisteldi võrkpallis, males, lamades surumises, laskmises, ujumises, jalgrattakrossis, kergejõustikus ja kõieveos.

Päeva esimesed alad olid võrkpall, lamades surumine ja male. Kui kahel esimesel alal võidutsesid Politsei- ja Piirivalveameti sportlased, siis males pidid nad koos Sisekaitseakadeemiaga jagama esimest ja teist kohta.

Keskpäeval aset leidnud laskmises tunnustati parimateks Kaitsealiidu laskurid. Ujumist ja jalgrattakrossi valitsesid jällegi Politsei- ja Piirivalveameti sportlased. Võistluspäeva viimasteks spordialadeks olid kergejõustik ja kõievedu. Kui esimese

Ujumine

Lamades rinnalt surumine

Male

Kaugushüpe

Laskmine

FOTOD: LÕUNA PREFEKTUURI ARHIIV

Rammumehe võistluse esimene osa - kiviheide

Lõuna spordiklubi tähistas sünnipäeva

Juunis sai Lõuna Prefektuuri Spordiklubi kuueaastaseks. Sünnipäeva tähistati Viljandimaal sportlikult.

Spordiklubi sünnipäeva puhul kogunesid Kopra tallu sünnipäevalapse head sõbrad ja tuttavad erinevatest prefektuuridest. Kui rahvas oli kohal ja kohustuslikud toimingud tehtud – strateegilised kohad üle vaadatud ning pagas tubadesse kantud –, anti stardipauk 65 km rattasõidu startile. Mõni aeg hiljem startisid 35 km distantsi läbijad. Sündmuskohale jäänute arv kahanes aina. Kohalejääjad said mängida võrkpalli, sõita kanuuga, mängida petanki ning läbida metsamatka.

Hiljem toimus rammumehe võistlus, kus rammukatsumises jagasid medali kohti lõuna sportlased. Tasavägises jõukatsumises saavutas meeste ar-

vestuses esikoha Ville Sarap. Kaugele maha ei jäänud Kalle Vall ja Kaarel Kender. Naiste arvestuses pani koha kinni Milja Mikitalo, kellele järgnesid Aino Kosser ning Kärt Juhanson. Esimest korda peeti petangis võistlus naiste ja meeste üksikarvestuses. Naistest oli täpseim Maarja Punak, meestest Aliik Säde.

Pärast võistlusi oli veeprintseduuride aeg – oli pakkuda suitsusauna ja ujumist jõevees. Sünnipäevale saabunud prefekt Tarmo Kohv ei tulnud tühjade kätega. Lisaks tervituskõnele kinkis ta kohalviibijatele uhke sünnipäevatoridi. Sportlased said kaloreid juurde ning olid sunnitud jälle trenni tegema. Seekord otsustati tantsutrenni kasuks.

puhul tuli kaasvõistlejail taas kord Politsei ja Piirivalveameti paremust tunnistada, siis kõieveno alavõit kuulus kindlalt Kaitseliidule.

Omaette põnev võistlus peeti asutuste juhtide jõukatsumises. Proovile pandi juhtide ajataju ja täpsus, kindel käsi, kiire reageerimine olukorrale ning koostöö oma asutuse töötajatega ja usaldus nende vastu. Juhtidest osutus parimaks Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskuse direktori asetäitja Agu Leinfeld, kellele järgnesid Kaitsespoliitsei ameti peadirektori asetäitja Aleksander Toots ja Justiitsministeeriumi asekancler Priit Kama.

Il jõustruktuuride spordimängude võidukarikas anti üle Politsei- ja Piirivalveametile.

Esimesed jõustruktuuride spordimängud toimusid 2008. aastal. Toona osales mängudel 329 sportlast ning võitjaks tuli politsei. Jõustruktuuride spordimänge korraldatakse üle aasta.

Võistlusprotokolle saab vaadata Eesti Politsei Spordiliidu kodulehelt www.politsei.ee/eps.

Rammumehed rebisid köit...

...teised sõitsid rattaga.

Sisekaitseakadeemia lõputööd 2010

Piirivalveteenistuse kutseala (päevane õpe)

1. **Brenner, Evald** „Keskastme politseiametniku juhtimisfunktsioonid“ (juhendaja Taimo Tooming).
2. **Hutrov, Aljona** „Valutundlikud punktid ja nende kasutamine vastase mõjutamiseks“ (juhendaja Leho Tummeleht).
3. **Janno, Hannes** „GPSi kasutamine Ida Prefektuuri piirivalvebüroo näitel“ (juhendaja Aleksander Raketski, kaasjuhendaja Heiki Suomalainen).
4. **Kisseljov, Andrei** „Euroopa Liidu välispiiri turvalisuse tagamine Ida Prefektuuri näitel“ (juhendaja Piret Teppan).
5. **Kruusmägi, Kedi** „Politseiametnike arendamise võimalused Lääne Prefektuuri piirivalvebüroos“ (juhendaja Peep Jaagant, kaasjuhendaja Ulvi Piiriläht).
6. **Kurasjov, Dmitri** „Piiri kontrolli teostavate ametnike professionaalsuse kasvu ja arendamise võimalused“ (juhendaja Maiko Martsik).
7. **Sargma, Sven** „Piirikontrolli ajutine taaskontroll sisepiiril Paldiski kordoni näitel“ (juhendaja Viljar Kärk).
8. **Soome, Veljo** „Piirijuhtumite avastamisevõimekuse suurendamise võimalused Piusa kordoni näitel“ (juhendaja Heiki Suomalainen).
9. **Tepe, Kaidy** „Alluvate motiveerimine politseiteenistuses Ida ja Lõuna Prefektuuri piirivalvebüroo regionaalsete kordonite ja piiripunktide näitel“ (juhendaja Peep Jaagant).
10. **Timmas, Egle** „Muudatuste juhtimise teoreetiliste teadmiste rakendamine igapäevatoos piirivalve valdkonna struktuuriüksuste juhtide poolt (Lõuna Prefektuuri näitel)“ (juhendaja Peep Jaagant).
11. **Tsalpanov, Igor** „Stressifaktorid kordonites ja piiripunktides“ (juhendaja Stella Laansoo).

Piirivalveteenistuse kutseala (kaugõpe)

1. **Alaver, Aimar** „Politseipatrullid sisepiiride kompensatsioonimeetmete tagamisel Lõuna Prefektuuri näitel“ (juhendaja Piret Teppan).
2. **Jõesaar, Mare** „Eesti Piirivalve Las-

kespordiühingute tegevusest ja rollist 1930-ndatel“ (juhendaja Lembit Võime).

3. **Järva, Raavo** „Personalivalik ja selle kvaliteedi tõstmise võimalused Politsei- ja Piirivalveametis“ (juhendaja Piret Teppan).
4. **Laidla, Toivo** „Distiplinaarkaristamisest väljapool teenistuskohustuste täitmist süüliselt toimepandud väärteost eest (Eesti Vabariigi Petseri jaoskonna näitel aastatel 1923–1940)“ (juhendaja Lembit Võime).
5. **Laine, Andreas** „Arenguvestlus kui juhtimise tähtis element. Piirivalve valdkonna struktuuriüksuste juhtide arusaamad“ (juhendaja Maiko Martsik).
6. **Lepik, Aleksander** „Tallinna jaoskonna piirivalve allohvitseride ja ülejateenijate kogude tegevus ja nende mõju organisatsioonile aastatel 1923–1940“ (juhendaja Lembit Võime).
7. **Lind, Aleksandr** „Enesekaitse Politsei- ja Piirivalveameti Lõuna Prefektuuri piirivalvebüroo Piusa kordoni ja Koidula piiripunkti näitel“ (juhendaja Leho Tummeleht).
8. **Mõtsar, Maiko** „Sisekoolituse korraldamine Lõuna Prefektuuri piiripunktide näitel“ (juhendaja Piret Teppan).
9. **Märtn, Andres** „Politseiametnike motivatsiooni tõstmise võimalused Peipsi järve kordonite näitel“ (juhendaja Piret Teppan).
10. **Müür, Jaanus** „Ametialase täienduskoolituse põhimõtete väljatöötamine Politsei- ja Piirivalveameti ametnikele“ (juhendaja Piret Teppan).
11. **Oru, Maili** „Piirivalve-, Politsei-, Kodakondsus- ja Migratsiooniameti ühinemine ning ametnike motivatsioon ja rahulolu Lõuna prefektuuri piirivalvebüroo näitel“ (juhendaja Piret Teppan).
12. **Rookäär, Hannes** „Teenistuslase informatsiooni levik Põhja Prefektuuri kordonite näitel“ (juhendaja Piret Teppan).
13. **Roos, Jaak** „Euroopa Liidu Schengeni ühtse viisaruumiga ühinemise järel toimunud muutused, prognoos ja seda mõjutavad tegurid Eestis“ (juhendaja Piret Teppan).

14. **Roots, Avo** „Töömotivatsioon ja töörahulolu Lõuna Prefektuuri piirivalvebüroos“ (juhendaja Lembit Võime).
15. **Saar, Kaido** „Politseiametniku kutse propageerimise võimaluste efektiivistamine Ida Prefektuuri näitel“ (juhendaja Piret Teppan).
16. **Saks, Kaido** „Struktuurüksuse juhi edukriteeriumid piiripunktide ja kordonite juhtide ning asetäitjate näitel“ (juhendaja Peep Jaagant).
17. **Sarapu, Sirje** „Piirivalveameti struktuuri kujunemine aastatel 1994–2004“ (juhendaja Lembit Võime).
18. **Säre, Imre** „Teenistuspraktika korraldamine piirivalveteenistuse kutseala rakenduskõrgharidusõppe õppekava raames piirivalveasutustes“ (juhendaja Viljar Kärk).

Politsei eriala (kaugõpe)

Korraldajate süvaõpe

1. **Aljas, Siim** „Põhja Politseiprefektuuri korraldajate osakonna liiklusmenetluse talituse väärtuste esitatud kaebuste menetlemine maakohustus“ (juhendaja Ülle Vanaisak).
2. **Dimitriev, Annika** „Eesti politsei põhiväärtuste rakendamise võimalused väärteost kvalifitseerimisel distsiplinaarsüüteona ja juurdluste läbiviimisel“ (juhendaja Veiko Randlane).
3. **Jauk, Heli** „Jooobeseisundi tuvastamise uue regulatsiooni rakendamine Lõuna Prefektuuri näitel“ (juhendaja Ülle Vanaisak, kaasjuhendaja Kaido Iste).
4. **Lääts, Argo** „Kohtuvälise menetleja otsusele esitatud kaebuste menetlemine maakohustus Tartu politseijaoskonna ja Tartu Maakohut näitel“ (juhendaja Ülle Vanaisak).
5. **Muld, Tarmo** „Isikute kinnipidamine massilise korralduse käigus“ (juhendaja Jaak Kiviste, kaasjuhendaja Ülle Vanaisak).
6. **Peiponen, Anti** „Eraettevõtjate roll ja panus turvalisuse loomisel Tartu valla territooriumil“ (juhendaja Ivar Dubolazov).
7. **Tammeveski, Kätlin** „Kaalutusõigu-

se kasutamine isikute kainenema toimetamisel Põhja Prefektuuri Kesklinna politseijaoskonna näitel“ (juhendaja Siiri Pars, kaasjuhendaja Elmar Nurmela).

8. **Tehver, Agur** „Väärteomenetluse lõpetamine otstarbekuse kaalutlusel, väärtetega tekitatud kahju hüvitamise või alaealiste komisjonile väärtetoasja materjalide ülevandmise korral Põhja Prefektuuri näitel“ (juhendaja Ülle Vanaisak).

Kriminaalpolitsei süvaõpe

1. **Jalas, Raimo** „Salajaste kaastöötajate kaasamine koostööle ning nende kasutamine kaitsepolitsei ameti töös: oskuste täiendamise vajadused ja võimalused“ (juhendaja Peeter Oissar).
2. **Kruup, Tarvo** „Kriminalistika õpetamine Eestis“ (juhendaja Raivo Öpik).
3. **Odar, Rainer** „Kurjategija psühholoogilise portree loomine – võimalused ja probleemid sarivägistajate näitel“ (juhendaja Jaan Huik).
4. **Ojamaa, Karin** „Kriminalistika tehnika kasutamine Lõuna Prefektuuris“ (juhendaja Annika Lall).
5. **Palmits, Vello** „Kriminalistika tehnika kasutamine Lääne Prefektuuris Haapsalu politseijaoskonnas“ (juhendaja Annika Lall).
6. **Põldoja, Kuido** „Kaitseväe Logistikakeskuses 2004–2009 teostatud distsiplinaarmenetluste õiguslike aluste analüüs“ (juhendaja Tanel Järvet).
7. **Saal, Amor** „Jälitustegevuse käigus kogutud andmete kasutamine varavastaste kuritegude menetlemisel Lõuna Politseiprefektuuri Tartu kriminaalalitus 2008.–2009. a.“ (juhendaja Tanel Järvet).
8. **Strugova, Tatjana** „28.07.2008. a. jõustunud karistusseadustiku muudatuste mõju KaRSi §-des 199 ja 218 sätestatud süütegude menetlemisele Põhja Politseiprefektuuris“ (juhendaja Riina Kroonberg).
9. **Ugaste, Sven** „Riigisaladuse kaitse tagamise ja erinevate salastatud kategooriate julgeoleku kontrolliga seonduvad probleemid“ (juhendaja Tanel Järvet).

Lõputööd asuvad SKA politsei- ja piirivalvekolledži raamatukogus.

Uudiskirjandus raamatukogudes

Effective Risk Communication: A Message-centered Approach

Littlefield, Robert S. jt
New York: Springer-Verlag, 2008

Asukoht: SKA raamatukogu

Raamatus on antud põhjalik ülevaade kriisikommunikatsioonist erinevate juhtumite põhjal.

Securitizing Immigration: The Politics of Risk in the EU

Munster, van Rens
Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2009

Asukoht: SKA raamatukogu

Raamatus on tutvustatud, kuidas on sisseränne alates 1970. aastatest muutunud üheks kesksmaks punktiks Euroopa Liidu poliitika kujundamisel.

Research Methods for Criminal Justice and The Social Sciences: Practice and Applications

Ireland, Connie, Berg, Bruce L., Mutchnick, Robert J.

Boston: Prentice Hall, 2009
Asukoht: SKA raamatukogu

Raamat kriminaalõiguse üliõpilastele uurimistöö kirjutamiseks. Raamatus on juhiseid, kuidas sõnastada uurimisküsimusi, kokku seada uurimistöö koostamise strateegiat jne.

Research Methods: A Practical Guide for the Social Sciences

Matthews, Bob, Ross, Liz
Harlow: Longman, 2010
Asukoht: SKA PPK raamatukogu

Praktiline raamat kõigile sotsiaalteaduste valdkonnas uurimistööd tegevatele teadustöötajatele. Raamat sisaldab põhjalikke ja kasulikke praktilisi nõuandeid ning näiteid.

Anleitung zur Lösung von Zivilrechtsfällen: Methodische Hinweise und 22 Musterklausuren

Schindler, Sven, Wörlen, Rainer
Germany: Heymanns Verlag, 2009
Asukoht: SKA raamatukogu

Raamat on kasulik õigusteaduseriala üliõpilastele. Raamatus on käsitletud üldiseid õigusküsimusi, samas on analüüsitud ka keerukamaid juhtumeid.

Organizational Behaviour: Performance Management in Practise

Pettinger, Richard
New York: Routledge, 2009
Asukoht: SKA PPK raamatukogu

Raamatus on kõneldud organisatsioonikäitumisest ning on vaadeldud näiteid nii heast kui ka halvast praktikast, mis teeb selle raamatu unikaalseks.

Lugemisaasta üritused

lugemisaasta2010

20.–30. oktoobrini tähistavad paljud raamatukogud raamatukogupäevi. Sel aastal kannab see pealkirja „Jah lugemisele!“. Sisekaitseakadeemia raamatukogu (Kase 61) tähistab neid päevi 29. oktoobril kell 12.30 koos Mart Laariga, et vestelda raamatutest ja lugemisest. Olete oodatud!

Teadaanne

Alates 1. septembrist on SKA politsei- ja piirivalvekolledži (PPK) Muraste kooli raamatukogu nimetatud SKA politsei- ja piirivalvekolledži (PPK) raamatukoguks.

Kontaktandmed:

Tilgu tee 55c, Muraste küla, Tabasalu, tel 670 7438, e-post ppkraamatukogu@sisekaitse.ee.

Mälumäng

1 9. oktoobril 1918 valis Soome parlament (Eduskunta) ametisse Friedrich Karl Ludwig Konstantin von Hessen-Kasseli. Paar kuud hiljem loobus viimane siiski ametist. Mis ametisse ta valiti?

2 3. septembril 2007 alustas Londonis uuel töökohal Moira Cameron, olles sel alal esimene naine. Murtud sai 522 aastat kestnud traditsioon. Vihje leiab arvatavasti igast endast lugupidavast baarist.

3 Abruka, Kihnu, Kessulaid, Kõinastu, Manija, Osmussaar, Piirissaar, Prangli, Ruhnu, Vilsandi ja Vormsi - loetelu on täielik. Mis loeteluga on tegemist?

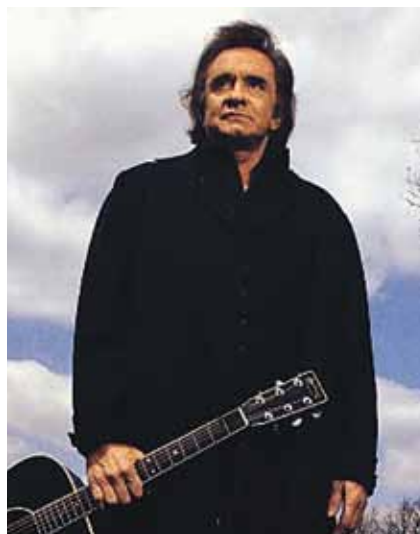
4 Leonardo da Vinci Mona Lisa on vaeeldamatult oma olemiselt suur. Nii suur, et kuuldavasti kergitavad külastajad Louvre'is võimsa auraga maali nähes sageli üllatusest kulmu, sest piiga on väiksem, kui oodatud. Mis on selle suurteose mõtted?

5 1980ndate lõpus oli üheks mõjukamaks poliitiliseks jõuks ühendus, mille esimeheks valiti 1988. aastal Juhan Aare ja aseesimeheks Tiit Made. Juhatuse koosseisu kuulusid teiste seas Rein Einasto, Mario Kivistik, Endel Lippmaa, Lennart Meri ja Ants Paju. Nende mõttekaaslased kuuluvad praegugi Riigikogu koosseisu. Mis ühendusega oli tegemist?

6 Tramm on tallinlasele väga tänuväärne transpordivahend. Pikim võimalik sõit ümber istumata (Ülemistelt Koplisse) kestab umbes 40 minutit. Mitu kilomeetrit trammiteid on Tallinnas?

7 Mis valla vapp on pildil? Huvitav on vald selle poolest, et alates 1981. aastast (siis külanõukogu) kuni 2009. aastani juhtis seda üks ja sama mees.

8 Eesti Päevaleht kasutab musta ja punase värviga logo. Ajalehe nime ees on kolm täppi - üks must ja kaks punast. Mida need täpid sümboliseerivad?

9 Laul „Mägri maja“ (eestikeelse teksti autor Helvi Jürisson) on Joel Steinfeldti esituses paljudele tuntud. Kes muusikamaailma suurkujudest on laulu autor ja originaali esitaja? 1980. aastal sai temast Kantrimuusika Kuulsuste Halli noorim (48) elusolev liige. Ta kuulub ka Rock and Rolli Kuulsuste Halli (1992) ja Rockabilly Kuulsuste Halli. 1990. aastal sai ta Grammy Legendi auhinna ning 1999. aastal Grammy Elutöö auhinna.

10 Milline elusolend meie planeedil suudab kuuldavale tuua kõige valjemaid häälsusi - umbes 140 dB. Häälsus, ükskõik kui vali, tabab inimest enamasti „välguna selgest taevast“, sest olevust ennast just väga tihti näha ei saa. Võimalus teda päriselt kuulda on Eestiski olemas.

*Küsimused panid kokku
PPA õigusbüroo juristid
Aare Hõbe
ja Tiina Vellet*

1. Ta valiti Soome kuntingaks ametliku nimega Friedrich Karle, rahvasuus tuntud nime all Väinö I. 2. Beefeater - Toweri kindluselavalur. 3. Püsisusustusega väikesaared püsisusustusega väikesaarte seaduse mõttes, nimeetatud staatus annab neile mitmeid erioigusi. 4. 77 x 53 cm. 5. Eesti Roheline Liikumine. 6. 33. 7. Somerpalu vald. 8. Nime täpiltähete täppe - vastavalt musti ja punased ä täpid. 9. Johnny Cash.

Kui tead vastust mälu-mängu viimasele küsimusele, saada see aadressile radar@politsei.ee märgusõnaga „Mälumäng“. Õigesti vastanute vahel loosime välja kaks Radari logoga saunalina.

Eelmises Radaris otsisime vastust küsimusele, mis linnas asub pildil olev monument, mis on pühendatud lahingus hukkunud eestlastele (arhitekt Mart Port). Õige vastus on Velikije Luki. Õigesti vastanute hulgast võitsid Radari saunalinad

Rauni Rohuniit PPA korrakaitsepolitseiosakonna analüüsitalitusest ja **Käthlin Reinberg** Lõuna Prefektuuri kriminaalteabeteenistusest.

Ristsõna vastuseid ootame samuti aadressile radar@politsei.ee märgusõnaga „Ristsõna“. Õigesti vastanute vahel loosime välja Radari logoga pleedi ja Radari logoga võtmehoidja. Kui soovid saata mälu-mängu ja ristsõna vastused koos, pane märgusõnaks „Vastused“.

Eelmise Radari ristsõna vastus oli „... aga kust teil valutab?“. Õigesti vastanute hulgast võitis pleedi **Brigita Pakosta** Põhja Prefektuuri üldkuritegude talitusest. Radari logoga võtmehoidja võitis **Pille Jaanus** Tallinna piiripunkti.

Radar soovib võitjatele palju õnne ja võtab nendega kättesaamiseks ühendust!

Kriminaalsed jamad

Karikaturist Eduard Tüür kinkis politseimuseumile **karikatuurikogu** „Kriminaalsed jamad“.

Summary

„In the TV tower cafe, speed two hundred kilometers per hour” – this is the heading of the cover story of this Radar, a story about the aviation group of the border guard and about a regular patrol flight. „The aviation group saved an old man from a swamp” or „The aviation group saved a person’s life on Kihnu island” – namely by such headings in newspapers, accompanied with impressive photos of rescue actions, the work of the aviation group of the Police and Border Guard Board is usually brought to ordinary people. „Helicopters of the aviation group ensure readiness for search and rescue jobs, medical flights

I made was to get into the Aviation Academy and only to become a pilot, nothing else was eligible.”

The character story **„The fear of falsers”** is about the elder of the travel document evaluation centre of the border security bureau of the border guard department of the Police and Border Guard Board, police captain Vello Küla, who is a man with keen eye. His duty is to detect falsifications and to suggest security features for new documents. Detection of falsifications is like sports for Vello. „The goal of the falsifier is to befool everybody and quite often he or she succeeds in it, but once run across an inspector there will appear competition, who is better,“ describes Vello. It can be a situation of filigrane falsification, except for one tiny error. Detection of such errors is an exciting and ambitious task for the inspector.

Vello is a very good specialist, who is also noticed in Europe. His ability to create and develop established systems has brought much recognition to Estonia. For example, in 2008 the Estonian Security Association awarded the Border Guard Board with acknowledgement of „Recognized security solution“, which was related to development of biometric checking device. The forger of this honorable award was Vello.

In this year the Police and Border Guard Board participated at the military-athletic Erna expedition with a joint

and forest fires, in one word, we are on the spot where the state needs aviation. This is our main sphere of work. Patrolling is a part of daily work of the fixed wing squadron as well as the helicopters, although it is probably not very attractive for media,” says the head of aviation group Allan Oksmann. Surprisingly, the patrol-flight is made by ... a woman! Namely, a young dark-haired beauty Mirjam Ling, one of the two female pilots in the aviation group. „The other colleague is on maternity leave, but she will be back soon. They have graduated the Aviation Academy and are very capable, they perform their duties very well,“ praises the head of aviation group. Mirjam Ling, 27 years old, admits, that she had many dreams in her childhood, but to become a pilot was not among these. „This enthusiasm appeared only in high school,“ the young pilot says. „A really big enthusiasm. The only attempt

team. The story **„It was all sweat”** is telling about the experience of four men at the Erna expedition. Sneaking into the camp of the opponent, carrying of a wounded person weighing 50 kilos, meeting with wild boars, very rapid ascents and very-very rapid ascents – these are only a few of the circumstances which the team had to face. An extract from the story: „One difference in comparison with the previous years was the inspection of equipment, which took place in the check-point Charlie, not upon boarding. From there we moved on to an intelligence task, where we had to find and chart opponent’s objects and prepare a report in English. Initiative of Indrek Raats had a great role in the success of the intelligence task. He sneaked bravely into the opponent’s camp, obtaining a lot of information, including registration numbers of cars, names of counteraction units, names of single contestants from the supply bags and other. Fair enough, such brave action in the end avenged him by being caught by the enemy, which resulted in minus twelve fine points to the team. Still, the information he collected outweighed the fine in multiple times.”

